

MODERNÍ
SVĚTOVÁ PRÓZA
SVAZEK 29

ŘÍDÍ
MILAN MACHÁČEK

John
Banville

Knihá doličná

Z anglického originálu *The Book of Evidence*,
vydaného nakladatelstvím Secker & Warburg
v Londýně roku 1989,
přeložil Pavel Dominik
Doslov napsal Ladislav Nagy
Typografie Milan Jaroš
Na přebalu výřez z Portrétu básníka Franka
od E. L. Kirchnera (All photo)
Vydala Mladá fronta jako svou 5922. publikaci
Odpovědný redaktor Miloš Urban
Výtvarný redaktor Bohuslav Holý
Technický redaktor Miloš Jirsa
Vytiskla BBS Tiskárna Vimperk, s. r. o.,
Žižkova 448, 385 01 Vimperk
240 stran. Vydání první. Praha 1999

Knihy Mladé fronty
si můžete objednat na adrese:
Mladá fronta, obchodní oddělení
Chlumova 10, 130 00 Praha 3
e-mail: prodej@mfnacl.cz

davý den pozdního léta. Jsem tam. V takových upamatovaných okamžicích jsem tam, jako jsem nikdy nebyl v Coolgrange, jako jsem zřejmě nebyl, nebo nejsem, nikde a nikdy, stejně jako jsme tam já nebo nějaká podstatná část mé bytosti nebyli dokonce ani toho dne, na který si vzpomínám, toho dne, kdy jsem šel na tu farmu v polích koupit jablka od farmářovy ženy. Nikdy úplně nikde, nikdy ani s nikým, takový jsem byl já, odjakživa. Už dokonce jako dítě jsem si připadal jako poutník, který se zdržel uprostřed neodkladné cesty. Život byl nepřiměřeným čekáním, procházením sem a tam po nástupišti, vyhlížením vlaku. Lidé se mi pletli do cesty a bránili mi v rozhledu, musel jsem natahovat krk, abych viděl za ně. Ano, to jsem byl já, zajisté.

Vydal jsem se tichým domem ke kuchyni. V jitrním světle vypadala místnost vydrhnutě a nedočkavě. Pohyboval jsem se ostražitě, neboť jsem nechtěl narušit ovzduší ztichlého očekávání, s pocitem nezasvěcenosti. Čuba ležela na špinavé staré předložce u kamen, čumák mezi packami, a sledovala mě s bílým půlměsíčkem v každém oku. Udělal jsem si čaj do konvice, seděl jsem u stolu a čekal, až se vylouhuje, když přišla Joanne. Měla na sobě myši župan, pevně přepásaný nad břichem. Vlasy měla vzadu případně svázané do tlustého koňského ohonu. Byl opravdu podivuhodně zbarvený, zářil svěžím tizianovým odstínem. Okamžitě, a nikoli poprvé, jsem se přistihl při představě, jak musí být ochmýřena i jinde, a pak jsem se zastyděl, jako bych to nebohé dítě zneužil. Jakmile mě spatřila, samozřejmě se zarazila, připravená vzít nohy na ramena. V přátelském gestu jsem zvedl konvici a vybidl ji, ať se přidá. Zavřela dveře, s vyděšeným úsměvem se protáhla kolem mě, přičemž dbala na to, aby nás stále odděloval stůl, a vzala si z kredence šálek s talířkem. Měla

červené paty a velmi bílá, silná lýtka. Uvažoval jsem, že jí bude takových sedmnáct. Mlhou kocoviny mě napadlo, že musí něco vědět o stavu matčinych financí – jestli například vynášejí ti poníci. Obdařil jsem ji něčím, co bylo míněno jako mladistvý, povzbudivý úsměv, i když mám podezření, že z toho vyšel křečovitý, potměšilý úšklebek, a řekl jsem jí, ať se posadí, že si musíme promluvit. Čaj však nebyl pro ni, ale pro matku – prý pro Dolly. Hleďme! pomyslel jsem si, takže pro Dolly! Okamžitě vypadla, oběma rukama přitom křečovitě držela talířek, nervózní úsměv přilepený na třesoucí se tekutinu v šálku.

Když odešla, chvíli jsem nerudně šmejdil, hledaje noviny, které se válely na stole včera, účty, účetní knihy a ústřížky ze šekové knížky, ale nic jsem nenašel. Zásuvka malého psacího stolu z otcovy pracovny byla zamčená. Uvažoval jsem, že ji vypáčím, ale přemohl jsem se: v opici jsem celý ten krám mohl rozbít na třísky.

Bloumal jsem domem s čajem v ruce. V přijímacím pokoji chyběl koberec a v jednom okně byla rozbitá tabulka, sklo se válelo na podlaze. Všiml jsem si, že nejsem obutý. Otevřel jsem dveře do zahrady a v ponožkách vyšel ven. V propláchnutém hedvábném vzduchu bylo cítit sluncem ohřátou trávu a slabý zápach hnoje. Černý stín domu protínal trávník jako spadlá kulisa. Troufl jsem si udělat pár kroků na poddajném pažitě a mezi prsty u nohou mi prosákla rosa. Cítil jsem se jako stařec, jak jsem tak rozklepaně kráčel s drncícím hrnkem na talířku, s mokřými a zmuchlanými záložkami kalhot kolem kotníků. O záhony s růžemi pod oknem se léta nikdo nestaral a u parapetů se rozbujela spleť planých růží. Uvadlé květy visely v trsech, těžké jako sukno. Jejich zvláštní matně růžový odstín, a šerosvitnost té scény vůbec, mi cosi připomněly. Zamračně jsem se zarazil. Obrazy – samozřejmě. Vrátil jsem se

do přijímacího pokoje. Ano, stěny byly holé, sem tam poseté čtvercovými skvrnami na místech, kde tapeta nebyla tak vybledlá jako jinde. Přece je...? Opatrně jsem postavil hrnek na krbovou římsu a zvolna a zhluboka dýchal. Svině! řekl jsem nahlas, vsadím se, že jo! Má chodidla zanechávala na prknech mokré, plovací blánou doplněné stopy.

Procházel jsem jedním pokojem za druhým a přelétával očima stěny. Potom jsem se odebral nahoru. Věděl jsem ale, že tam nic nebude. Stál jsem na podestě v prvním patře a v duchu klel jak pohan. Nedaleko jsem uslyšel hlasy. Rozrazil jsem dveře do ložnice. Matka a Joanne seděly vedle sebe na dívčině velké posteli. Podívaly se na mě s lehkým údivem a já na okamžik zaváhal, když vtom se kolem mého vědomí cosi prohnalo, plácnutí křídel skeptické úvahy. Matka měla na sobě pletenou žlutou, bambulkami a saténovými mašličkami zdobenou vestu do postele, v níž vypadala jako obludně přerostlé velikonoční kuře. Kde jsou ty obrazy, prosím pěkně? řekl jsem kupodivu klidně. Následovala chvilka komického tlachání, když se matka tázala *Cože? Cože?* a já řval *Ty obrazy! Ty obrazy, hergot!* Nakonec jsme oba museli zmlknout. Děvče nás pozorovalo, otáčejíc oči z jednoho na druhého jako divák na tenise. Vtom si rukou přikryla pusy a zasmála se. Upřeně jsem se na ni zahleděl, až zrudla. Chvilce ticha. Čekám dole, máti, řekl jsem hlasem ztuhlým takovou spoustou ledu, že doslova vrzal.

Když jsem se vzdaloval ode dveří, měl jsem dojem, že se hihňají.

Matka přišla do kuchyně bosa. Při pohledu na její puchýře a velké žluté nehty mě brala zlost. Zabalila se do nemožných šanzánových odpoledních šatů. Přeplácaná jak Lautrecovy utahané děvky. Snažil jsem se nedat moc najevo pocit hnusu, který se mě zmocnil.

S nápadným nezájmem jen tak okouněla a vůbec si mě nevšíkala. Tak co? řekl jsem, ale ona jen s chladnou zdvořilostí zvedla obočí a řekla, Co tak co? Skoro se culila. A to už jsem nevydržel. Zařval jsem, zahrozil pěstmi, dupal zdřevěnělýma nohama, úplně bez sebe. Kde jsou, ty obrazy, křičel jsem, kams je zašantročila? Žádám vysvětlení. Jsou moje, je to moje dědictví, moje budoucnost a budoucnost mého syna. A tak dál. Ohromila mě má zlost, pocit pobouření. Byl jsem dojat. Možná jsem se i málem rozbrečel, jak mně bylo líto sama sebe. Nechala mě takhle chvíli vyvádět, přičemž stála s rukou opřenu v bok a hlavou zvrácenou dozadu a se sarkastickým klidem mě pozorovala. Potom, když jsem se odmlčel, abych se nadechl, spustila ona. Takže já žádám, ano? - Já, který jsem odešel a opustil ovdovělou matku, který jsem zdrhnul do Ameriky a oženil se, aniž jsem jí dal vědět, který jsem jí nikdy nepřivedl ukázat své dítě, jejího vnuka - já, který jsem deset let vandroval světem jako cikán, nikdy nepřeložil stéblo, žil z pár ušmudlaných liber mrtvého otce a do mrtě vysál pozůstalost - jakým právem, ječela, jakým právem si vůbec troufám něco žádat? Odmlčela se a čekala, jako by si skutečně myslela, že odpovím. O krok jsem ucouvl. Zapomněl jsem, jaká je, když se dostane do ráže. Potom jsem se sebral a znovu vyrazil do útoku. Vzchopila se k velkolepému souboji. Bylo to úplně jak za starých časů. Jako když hrom bije, ach, jako když hrom! Bylo to tak strhující, že se přidala i fena, štekala a kňučela a vzpínala se, dokud ji matka nepraštila a nezařvala, ať lehne. Vynadal jsem jí do čubek a ona mně do parchantů. Řekl jsem, že jestli já jsem parchant, tak co je potom ona, načež bleskurychle prohlásila, Jestli já jsem čubka, tak co jseš potom ty, ty podvratáku! Ach, byl to velký, velkolepý mač! Byli jsme jako rozzuřené děti - ne, ne děti, ale velká, pomatená primi-

tivní zvířata - mastodonti, něco takového -, která se tlačou a trhají na mýtině v džungli uprostřed záplavy šlehajících lián a vegetace vyvrácené i s kořeny. Vzduch mezi námi tepal, hustě zakalený krví. Vkrádal se pocit, že věci kolem se na nás dívají, že v podrostu se choulí malí tvorové a pozorují nás v transu, v němž se mísí hrůza s posvátnou úctou. Nakonec, ukojení, jsme si uvolnili zakleslé kly a obrátili se k sobě zády. Choval jsem si v rukou pulsující hlavu. Ona stála u dřezu, držela se jednoho kohoutku a se dmoucími prsy hleděla z okna na zahradu. Slyšeli jsme vlastní dech. Shora k nám dolehlo spláchnutí záchodu, tlumené a váhavé, jako by nám děvče taktně připomínalo, že je v domě. Matka vzdychla. Prodala obrazy Binkiemu Behrensovi. Přikývl jsem si pro sebe. Behrensovi: komu jinému. Všechny? zeptal jsem se. Neodpověděla. Uběhla chvíle. Znovu vzdychla. Tys dostal peníze, řekla, všechny, co zbyly - mně nechal jenom dluhy. Náhle se rozesmála. Měla jsem mít rozum, a ne si brát irskýho burana. Pohlédla na mě přes rameno a pokrčila rameny. Teď bylo na mně, abych vzdychl. Můj bože, řekl jsem. Ach, můj bože.

Ve výpovědi před soudem vycházejí náhody divně zploštělé - jistě jste si toho za ta léta všiml, Vaše Ctihodnosti -, spíše jako vtipy, které by měly být opravdu legrační, a přitom nedokážou nikoho rozesmát. Líčení nejbizarnějších skutků obžalovaného se naslouchá s absolutní vyrovnaností, a přece se v okamžiku, kdy se objeví zmínka o nějaké banální simultánnosti událostí, začíná z obecenstva ozývat šoupání nohama, právní zástupci obou stran si odkašlávají a reportéři zasněně hledí na ozdobné lišty na stropě. Myslím, že to nejsou ani tak známky nevěřícího jako spíše rozpaků. Jako by někdo, skrytý aranžér celé té spletité, úžasné

záležitosti, který dosud ani jednou nešlápl vedle, na jednu zašel příliš daleko, pokusil se být jen o kapku moc chytrý, a všichni jsme zklamaní a trochu smutní.

Ohromuje mě například četnost, s jakou se v tomto případě vyskytují obrazy. Moji rodiče se seznámili s Helmutem Behrensem přes umění - tedy, přesněji řečeno, ne přímo umění, ale jeho sbírání. Otec se považoval za sběratele, neřikal jsem to už? Samo sebou ho vůbec nezajímala samotná díla, ale jejich hodnota vyjádřená penězi. Využíval své pověsti chovatele koní a někdejšího veselého kumpána a vtíral se do domů svých věkem sešlých známých, kde o třicet nebo čtyřicet let dříve zahlédl krajinku, zátiší nebo začouzený portrét švidravého předka, který by dnes mohl mít cenu několika šilinků. Měl dábelský smysl pro načasování příchodů, často překračoval práh jen o krok před dědici. Představuji si ho, jak stojí u postele s nebesy, ve světle svíčky, stále ještě udýchaný po výšlapu do schodů, sklání se a neodbytně vtiskává pětku do ochrnuté, jako papír tenké ruky. Shromáždil spoustu veteše, ale i pár kousků, které podle mě nebyly špatné a nejspíš se daly slušně zpeněžit. Většinu z nich vymámil z jedné roztržité stařeny, které se zamlada dvořil jeho otec. Byl na ty své figle strašně pyšný, zřejmě si představoval, že se tím dostal do společnosti velkých podnikatelských vydrůchů minulosti, jež tolik obdivoval, Guggenheimů, Pierpontů Morganů a samozřejmě Behrensů. Možná právě tyhle obrazy vedly k jeho schůzce s Helmutem Behrensem. Možná se o ně tahali nad smrtelnou postelí té staré paní, hledíce na sebe šterbinami očí, ústa stažená zuřivým odhodláním.

Přes obrazy jsem se rovněž seznámil s Annou Behrensovou - respektive se s ní znovu setkal, abych byl přesný. V mládí jsme se trochu znali. Pokud si vzpomínám, jednou mě ve Whitewateru poslali ven, abych si

s ní hrál v parku. Hrá! To se povedlo. Už tenkrát z ní vyzařovalo cosi netečného, lehké, zdrženlivé pobavení, které mě odjakživa deptalo. Později, v Dublinu, se tu a tam zjevovala a neslyšně procházela našimi hlučnými studentskými radovánkami, vyrovnaná, mlčenlivá, pobledle půvabná. Dostala přezdívku Ledová královna, jakou jinou. Ztratil jsem ji z očí, zapomněl na ni, dokud jsem ji jednoho dne v Berkeley – právě tam začal ten řetězec náhod – nezahlédl v galerii na Shattuck Avenue. Netušil jsem, že je v Americe, a přesto jsem to nevnímal jako překvapení. To je jedna z věcí, které platí o Anně: dokonale zapadá tam, kde se momentálně náhodou vyskytuje. Zůstal jsem na chvíli stát na ulici a nespouštěl z ní oči – zřejmě jsem ji obdivoval. Galerii tvořila rozlehlá bílá místnost s vysokým stropem a skleněným průčelím. S haldou papírů v ruce se opírala o psací stůl a četla. Měla na sobě bílé šaty. Vlasy, vyšívané sluncem, měla upravené do složitého účesu, z něhož jí na ramena splýval jeden těžký cop. Jako by byla jedním z exponátů, jak tam stála tak nehybně v tom vysokém světle beze stínů za sklem odrážejícím slunce. Vešel jsem dovnitř a oslovil ji, znovu jatý obdivem k tomu protáhlému, mírně nesouměrnému melancholickému obličejí se šedýma, blízko sebe posazenými očima a florentskými ústy. Zapamatoval jsem si dvě bílé skvrnky na kobylce nosu v místech, kde byla kůže pevně natažená přes kost. Svým odměřeným způsobem byla příjemná. Když jsem mluvil, upírala pohled na mé rty. Na stěnách visela dvě nebo tři rozměrná plátna, vyvedená tehdejšími žertovnými minimalistickým stylem, pastelovou prázdnotou téměř nerozeznatelná od okolních prázdných ploch. Zeptal jsem se, jestli uvažuje, že si něco koupí. To ji pobavilo. Já tady pracuju, řekla a odstrčila si ten světlý cop z ramena. Pozval jsem ji na oběd, ale zavrtěla hlavou. Dala mi své telefonní

číslo. Když jsem vyšel na sluncem zalitou ulici, nízko nad hlavou prolétávalo letadlo s motory lomcujícími vzduchem, bylo cítit cypřiše a výfukové plyny automobilů a od areálu univerzity se šířil slabý závan slzného plynu. To všechno se stalo před patnácti lety. Zmačkal jsem kartotéční lístek, na který mi napsala svůj telefon, a už už jsem ho chtěl zahodit. Ale nechal jsem si ho.

Bydlela v kopcích, v imitaci tyrolského dřevěného domku se šindelovou střechou, kterou si pronajala od jedné potrhlé vdovy. Cestou tam jsem nejednou vstal, vystoupil z autobusu a jel domů, už předem otrávený a napůl rozzlobený při myšlence na Annin pobavený, kritický pohled a její neproniknutelný úsměv. Když jsem jí zavolał, řekla sotva víc než deset slov, dvakrát přikryla sluchátko rukou a mluvila s někým v pokoji. Přesto jsem se to dopoledne zvláště pečlivě oholil, oblékl si novou košili a jako doplněk zvolil impozantní svazek matematické teorie. Teď, když se autobus po úzkých silničkách namáhavě doplrazil nahoru, přepadl mě pocit odporu, připadal jsem si jako záhadně hanebný, necudný tvor, demaskovaný a shrbený, se svým pěstěným a napudrovaným tělem, šmolkovou košilí a schlíplou knihou, kterou jsem svíral v ruce jako balíček masa. Bylo pod mrakem a v borovině se válela mlha. Vyšel jsem po klikatých kamenných schodech ke dveřím, rozhlížeje se kolem sebe s výrazem zdvořilého zájmu a snahou vypadat bezúhonně, což patrně dělám vždycky, když se ocitnu na neznámém území. Anna mi přišla otevřít v šortkách a s rozpuštěnými vlasy. Při pohledu na tu popelavou blondýnu s nenuceným vystupováním a dlouhými nahými nohama, která se náhle objevila ve dveřích, mě až zabořilo v kořenu jazyka. V domě bylo šero. Pár knih, grafiky na stěnách, slaměný klobouk na skobě. Vdoviny kočky po

sobě zanechaly stopu na kobercích a křeslech, ostrý citrusový, zdaleka ne nepříjemný pach.

Na plátěném křesílku seděla se zkříženýma nohama Daphne a vylupovala hrách do poniklované misky. Měla na sobě koupací plášť a vlasy zabalené do ručníku. Jak vidíte, další shoda okolností.

O čem jsme se tenkrát my tři bavili? Co jsem udělal? Zřejmě jsem si sedl, napil se piva, natáhl nohy, pohodlně se opřel a předstíral, že je mi skvěle. Nevidím se. Jsem cosi jako těkající oko, pozorující, zaznamenávající, intrikující. Anna pendlovala mezi obývánkem a kuchyní a přinášela sýry, pomeranče a plátky avokáda. Byla neděle, v domě bylo ticho. Hleděl jsem oknem na opar vznášející se mezi stromy. Zazvonil telefon a Anna ho vzala, otočila se zády a šeptala do sluchátka. Daphne se na mě usmála. Její pohled se nezaměřil na nic konkrétního, spíše jako by příjemně tápal mezi předměty, které ji obklopovaly. Vstala, podala mi misku se zbytkem nevyloupaného hrachu a odešla nahoru. Když se za chvíli vrátila, byla oblečená, měla usušené vlasy a na očích brýle a já ji zprvu nepoznal a myslel si, že to je jenom další nájemnice. Teprve tehdy jsem si uvědomil, že ona je ta dívka, kterou jsem viděl na oslavě u profesora, jehož jméno jsem dávno zapomněl. Chystal jsem se jí vyprávět, jak jsem ji tehdy uviděl, ale z téhož neznámého důvodu, z jakého jsem se tenkrát odvrátil, aniž jsem s ní promluvil, jsem si to rozmyslel. Vzala si ode mě misku s hrachem a znovu se posadila. Anna zvedla další telefon, šeptala a tiše se smála. Napadlo mě, že moje přítomnost vlastně ani nenarušuje jejich den, že by byly dělaly totéž, kdybych tam nebyl. Ta myšlenka mě uklidnila. Nebyl jsem sice pozván na večeri, ale zdálo se, že se počítá s tím, že zůstanu. Po jídle jsme dlouho seděli u stolu. Mlha zhoustla, mačkala se na okna. Vidím ty dvě naproti sobě v tom mléčném

příšeří, jedna tmavá, druhá plavá: vyznačuje z nich cosi jako spoluvina, skryté pobavení, jako by se spolu lehce, byť nikoli ve zlém, bavily na můj účet. Jak dávno mi to všechno připadá, celou věčnost; když jsme ještě byli nevinní, je-li to ten správný výraz, o čemž pochybuji.

Přiznávám, že jsem byl jimi okouzlen, jejich krásou, vyrovnaností, nonšalantním egoismem. Ztělesňovaly ideál, o němž jsem do té doby netušil, že ho v sobě chovám. Tenkrát jsem se stále ještě věnoval přírodním vědám, hodlal jsem patřit k bratrstvu slavných chladných techniků, těch tajných pánů světa. Teď se přede mnou náhle otevřela nová budoucnost, jako by díky těm dvěma odpadl přede mnou celý skalní masiv a odhalil za vířícím prachem nekonečnou zářící dálavu. Byly úžasné, malátné a zároveň temperamentní. Připadaly mi jako dobrodružky z minulého století. Minulou zimu přijely do New Yorku a pak se po etapách přestěhovaly přes celou zemi na toto okrové, sluncem zalité pobřeží, kde teď balancovaly jako na špičkách, se spojenýma rukama a nataženýma pažemi, a před sebou měly celý Tichý oceán. Ačkoli v domě bydlely už skoro půl roku, jejich otisk na něm byl tak lehký, tak letmý, že pokoje stěží zaznamenaly jejich přítomnost. Zdálo se, že nemají žádný majetek – dokonce i ten slamák na dveřích tam nechala předchozí nájemnice. Určitě měly přátele nebo alespoň nějaké známé – myslím na ty telefonáty –, ale s nimi jsem se nikdy nesetkal. Občas je přepadla jejich bytná, teatrální persóna s oduševnělým pohledem a hodně černými vlasy, zatočenými do drdolu a prošpikovanými vyřezávanou dřevěnou sponou. Oblékala se jako indiánská squaw, zdobila se korálky a pestrými šátky. Vždycky se rozržitě prohnala domem jako velká voda, přičemž mluvila přes rameno a nechávala za sebou hutnou pižmovou vůni a pak sebou baletním skokem mrskla na pohovku v obývánku, kde

pak hodinu seděla a vyprávěla o svých nepřátelích – většinou následek toho, co s rozehvělým hlasem přičítala takzvaným *potížím s mužským* – a přitom se plynule a uplakaně opíjela calvadosem, jehož zásoby měla schované v zamčené kuchyňské kredenci. Příšerná ženská, nemohl jsem ji vystát, tu podešvovitou kůži a zmalovanou pusou, celou tu hysterii a trapnou osamělost. Dívkám však připadala úžasně zábavná. S oblibou ji imitovaly a z některých jejích výroků si udělaly průpovídky. Když jsem občas poslouchal, jak ji parodují, napadlo mě, jestli si třeba v mé nepřítomnosti takhle neutahují také ze mě, jestli si navzájem nepřehazují postřehy v komicky vážné nápodobě mého hlasu a tiše se nesmějí, tím svým přesyceným způsobem, jako by vtip ve skutečnosti nebyl zábavný, ale jen pitomý.

Podle jejich názoru byla i Amerika k popukání, zvláště Kalifornie. Užili jsme si spoustu legrace, když jsme se vysmívali Američanům, vstupujícím právě v té době do fáze hédonického, k záhubě odsouzeného veselí, kterou jsme my, zlatá mládež ubohé staré, narudlé Evropy měli už za sebou, nebo jsme si to aspoň mysleli. Jak nevinní nám připadali s těmi svými květinami, vonnými tyčinkami a zmateným pánbičkářstvím! Jistě, ve skrytu ve mně hlodal pocit viny, že se jim tak pošklebuju. V prvním období po mém příjezdu mě ta země uchvátila, a teď jako bych se přidal k zesměšňování nějakého šťastného, dobromyslného tvora, tlusté holky na mejdanu, na niž jsem se pod pláštíkem všeobecných alotrií ještě před chvílí mačkal v mlčenlivé, naběhlé extázi.

Pohrdání bylo možná výrazem naší nostalgie, snad dokonce stesku po domově. Žít uprostřed těch jemných, absolutně čistých barev, pod dokonale modrou klenbou, bylo jako žít v jiném světě, vystřiženém z pohádkové knížky. (Zdávalo se mi o dešti – skutečném,

celodenním irským dešti – , jako by to bylo něco, o čem jsem slyšel vyprávět, ale co jsem nikdy neviděl.) Nebo že by zesměšňování Ameriky bylo jenom obranným prostředkem? Je pravda, že nás občas napadlo, tedy alespoň mě, že jsme třeba tak trošku směšní sami. Nebylo cosi komického na nás, na našich tvídových oblecích a praktických botách, výstředních přízvucích a povyšně zdvořilých způsobech? Nejednou jsem si pomyslel, že vidím potlačený úsměv, škubající rty na tváři člověka, který měl být nic netušícím terčem našeho posměchu. Dokonce i my jsme zažívali chvíle mlčení a rozpaků, když se mezi námi vznesl jako trapný puch polotovar přiznání. Trojice cizinců setkávající se na tom prima hřišti – co mohlo být kýčovitějšího? Prokristapána, vždyť jsme tvořili trojúhelník!

Tvořili jsme trojúhelník. Stalo se, co se stát muselo, jednou odpoledne asi měsíc po našem seznámení. Seděli jsme na verandě za domem, popíjeli džin a kouřili něco, co mělo příšernou chuť a prapodivné účinky. Bylo horko a mlhavo. Uprostřed bílé oblohy nad našimi hlavami trčelo slunce v barvě mince. Pozoroval jsem mračno kolibříků usrkávajících z květů zimolezového keře u schůdků na verandu. Daphne, v šortkách, podprsence od plavek a sandálech s vysokými podpatky, trochu vrávoravě vstala a s mžourajícima očima se odebrala dovnitř. Vydal jsem se za ní. Na nic jsem nemyslel – šel jsem si ještě pro led nebo tak něco. Po prudkém světle venku jsem uvnitř takřka nic neviděl, kamkoli jsem se otočil, ve vzduchu obrovská černá díra. Jen tak jsem se porozhlédl po Daphne a veden cinkáním ledu ve sklenici jsem prošel z kuchyně přes obývací do ložnice. Roleta byla stažená. Seděla na kraji postele a v jantarovém polosvětle zírala před sebe. Zničehonic mě rozbolela hlava. Jedním dlouhým douškem dopila sklenici a stále ještě ji držela, když jsme si

spolu lehli, a ze sklenice vyklouzl ledový korálek a spadl mi do ramenní jamky. Rty měla studené a mokré. Začala něco říkat a zasmála se tiše do mých úst. Šaty nám připadaly těsné jako obvazy, se supěním jsem je začal strhávat. Náhle jsme byli nazí. Nastala vylekaná pauza. Daphne mi položila ruku na bok. Měla zavřené oči a usmívala se, obočí zdvižené, jako by naslouchala vzdálené, snivé a trochu legrační melodii. Uslyšel jsem nějaký zvuk a ohlédl se přes rameno. Ve dveřích stála Anna. Letmo jsem zahlédl sebe tak, jak mě určitě viděla ona, své třpytící se slabiny a bílou zadnici, rybí ústa dokořán. Na okamžik zaváhala a potom přešla k posteli, oči upřené k zemi, jako by o něčem hluboce přemýšlela, posadila se vedle nás a začala se svlékat. Leželi jsme s Daphne tiše v objetí a hleděli na ni. Přetáhla si přes hlavu halenku a vynořila se jako plavec, když si odhazuje z čela vlasy. Uprostřed zad zůstal nafialovělý otisk po kovovém spínátku. Proč mi připadá, že tenkrát byla o tolik starší než my, unavená světem, trochu opotřebovaná, dospělá žena přidávající se shovívavě k dětské, ne úplně dovolené hře? Daphne skoro nedýchala a prsty stále silněji svírala můj bok. Rty měla rozevřené a při pohledu na Annino obnažené tělo se trochu zamračila, ztracená v jakémisi neurčitěm úžasu. Cítil jsem její i svůj puls. Jako bychom byli svědky nějakého rituálního odstrojování.

Rituál, ano, takhle to bylo. Pomalu jsme se spolu začali na posteli pachtit, my tři, jako bychom se účastnili prastarého obřadu dřiny a pobožnosti, při němž se napodobuje tvoření a stavění nějaké svatyně nebo chrámu s kopulí. Jak vážní jsme byli, jak zadumaní, s jakou pozorností jsme se navzájem dotýkali svých těl! Nikdo neřekl ani slovo. Ženy začaly tím, že se cudně políbily. Usmály se, trochu stydlivě. Tráslý se mi ruce. Už jednou jsem zažil ten dusivý pocit provinění, kdysi dávno,

když jsem se jednoho zimního večera v Coolgrange jako kluk porval potmě na schodech s dvěma sestřenicemi – tatáž hrůza a nevíra, tatáž smyslná, mučivá, infantilní radost. Blouznivě jsme se nořili a choulili, a přitom se trásli a vzdychali. Občas se jeden z nás křečovitě, s dětsky netrpělivou, hltavou vroucností chytal zbylých dvou a tiše, tenounce křičel, jakoby bolestí nebo bezmocným žalem. Někdy se mi zdálo, že tam nejsou dvě, ale jen jedna žena – podivná, mnohoruká, nepřístupná bytost, zaujatá za pestře pomalovanou maskou něčím, co mi bylo zapovězeno poznat. Nakonec, když se ve mně sbírala poslední křeč, jsem se na třesoucích se pažích zvedl, Daphniny paty vtlačené v kříži, a pohlédl dolů na ty dvě, ohryzávající se s něžnou dychtivostí, ústa na otevřených ústech, a na vteřinu, jak se mi za očima nahromadila krev, jsem uviděl jejich prolínající se hlavy, plavou a tmavou, okrovou a panterově hladkou. Okamžitě se mi rozechvěly slabiny a padl jsem na ně s pocitem triumfu i strachu.

Později však v mém objetí zůstala jen Daphne, která mě stále držela v sobě, zatímco Anna vstala a přešla k oknu, jedním prstem zvedla po straně plátěnou roletu a stála s pohledem upřeným do oparu prudkého odpoledního slunce. Děti si stále ještě hrály. Na kopci je škola, zašeptala Anna. Tiše se zasmála a řekla, *Jenže co já vím, no ne?* Jedna z průpovědek potrhle vdovy. Náhle bylo všechno smutné, šedivé a prázdné. Daphne opřela tvář o mé rameno a tiše se rozplakala. Do smrti si budu pamatovat hlasy těch dětí.

Bylo to zvláštní milostné intermezzo, které se už nikdy neopakovalo. Věnuji se mu teď v myšlenkách nikoli z důvodů, které se nabízejí, ale proto, že je pro mě záhadou. Na samotném aktu, sexu ve třech, nebylo nic tak mimořádného: takové věci tenkrát dělali všichni.

Ne, co na mě zapůsobilo tehdy, a ohromuje mě dosud, je moje podivně pasivní role v dění toho odpoledne. Z nás tři jsem byl muž já, a přesto jsem měl pocit, že něžně a neodolatelně se vniká právě do mě. Moudří jistě řeknou, že jsem byl pouhým můstkem, po němž se ty dvě pomalu prodraly do vzájemného objetí. Může to být pravda, ale nic moc to neznamena, rozhodně ne to nejdůležitější. Nemohl jsem se zbavit pocitu, že se od-bývá obřad, v němž je Anna Behrensová kněžkou a Daphne obětinou, zatímco já pouhou rekvizitou. Zacházely se mnou jako s kamenným falem, skláněly se ke mně a ovíjely mě se zaklínacími vzdechy. Vlastně se...

Vlastně se loučily. Samozřejmě. Právě mi to došlo. Nenacházely se, ale rozcházely. Proto ten smutek a pocit prázdnoty, proto ty Daphniny hořké slzy. Se mnou to nemělo co dělat, vůbec nic.

Vida vida. V tom tkví výhoda vězení, člověk má dostatek volného času, aby se skutečně dobral jádra věci.

Iluze jejich vzájemného prolnutí, kterou jsem tenkrát zakusil na konci našeho krátkého klání v posteli, měla vydržet dlouho. Dokonce i když myslím na obě najednou, vidím jakousi dvouhlavou minci, na níž jsou vyra-ženy jejich spřízněné profily, poklidné, symbolické, odvrácené, stylizované znázornění spárovaných ctnos-tí - řekněme Klidu a Statečnosti, anebo ještě lépe Mlče-ní a Oběti. Vybavuje se mi zvlášt jeden okamžik: Anna zvedla svá otačená, lesknoucí se ústa z Daphnina klí-na a se spikleneckým, zahořklým úsměškem se na mě obrátila a odklonila se stranou, abych se i já podíval na pohlaví té roztažené dívky, které tam leželo otevřené, spleť a nevinné jako rozpulený plod. Teď chápu, že v tom krátkém okamžiku odřeknutí a odhalení bylo všechno. Celá budoucnost se začala právě tam.

Nepamatuji si, že bych Daphne požádal o ruku. Její ruka, aby se tak řeklo, mně už dopřána byla. Vzali jsme se jednoho mlhavého, horkého odpoledne v srpnu. Obřad byl tichý a ubohý. Celou dobu mě bolela hlava. Za svědky nám byli Anna a jeden můj kolega z uni-verzity. Poté jsme se všichni čtyři vrátili do domu v kop-cích a pili laciný sekt. Oslava se moc nevyvedla. Kole-ga si vymyslel chatrnou výmluvu a odporoučel se za půl hodiny, zanechav nás tři v neklidném, vířivém ml-čení. Všelijaké nevyřčené věci plavaly ve vzduchu me-zi námi jako kluzké, nebezpečné ryby. Potom Anna s tím svým úsměvem prohlásila, že předpokládá, že my mladí určitě chceme být spolu sami, a odešla. Zniče-honic se mě zmocnily nesmyslné rozpaky. Vyskočil jsem a začal sbírat prázdné láhve a sklenice, vyhýbaje se Daphninu pohledu. V kuchyňském okně bylo slun-ce i mlžný opar. Stál jsem u dřezu, díval se ven na mod-ročerné přízraky stromů ve svahu a na okrajích víček se mi sbíraly dvě velké, těžké, nevysvětlitelné slzy, kte-ré ne a ne skanout.

Nevím, že bych miloval Daphne tak, jak to pod tím slovem chápe svět, ale vím, že jsem měl rád její způso-by. Bude se zdát divné, chladné, snad i nelidské, když řeknu, že mě ve skutečnosti zajímalo pouze to, jaká je na povrchu? Pcha, co je mi po tom, jak to vypadá. Je to jediný způsob, jakým je možno poznat jinou bytost: podle povrchu, protože právě v něm je hloubka. Da-phne procházející pokojem a hledající brýle, dotýkající se něžně a chvatně věcí, čtoucí věci špičkami prstů. Způsob, jakým se odvracela a zvědavě nahlížela do kabelky, zamračená, stisknuté rty, učiněná staropan-en-ská tetka lovící šilink na cukrátku. Její lakota, náhlé ná-valy chamtivosti, dětinské i roztomilé. Tenkrát, před lety, už si nevzpomínám, kde vlastně, jsem na ni narazil na konci večírku, jak stojí u okna v bílých šatech v po-

losvětle dubnového rozbřesku, ztracená ve snu - snu, z něhož jsem ji já, mírně pod parou a podrážděný, hrubě probudil, když jsem přece mohl - kristepane! - když jsem přece mohl zůstat skrytý v přítmi a namalovat ji až po nejmenší, nejněžnější detail, na prázdnou vnitřní stěnu svého srdce, kde by byla dosud, živá jako za onoho svítání, ta moje temná, záhadná milá.

Rychle jsme se dohodli - mlčky jako vždy -, že z Ameriky odjedeme. Vykašlal jsem se na studium, univerzitu, akademickou kariéru, zkrátka na všecko, aniž jsem si to nějak důkladně rozvážil, a než uplynul rok, nastoupili jsme na loď do Evropy.

Maolseachlainn Mac Giolla Gunna, můj advokát a - nedá jinak - můj přítel, umí při zpracovávání svých případů zvláštním způsobem využít očividných banalit. Anekdoty o jeho metodách kolují chodbami kancléřského soudu i okolo zdejších ochozů. Detaily, je posedlý detaily. Je to těžkopádný a neohrabaný obr - metry, doslova metry proužkované látky - s velkou hranatou hlavou, střapatou kšticí a malinkýma, vyděšenýma očkama. Zřejmě se na něm podepsal život strávený štouráním v trhlinách nechutných tragédií jiných. Dělá dojem ukřivděné touhy. U soudu prý pouští hrůzu, ale když sedí u otlučeného stolu v místnosti vyhrazené schůzkám s právními zástupci, s polovičními brýlemi zaháknutými na té velké hlavě, shrbený nad svými listinami, zatímco si lopotným, drobounkým rukopisem dělá poznámky, a přitom trochu funí a mumlá si pro sebe, neodbytně se mi vnucuje vzpomínka na jednoho tlustého spolužáka, který byl do mě nešťastně zamilovaný a jehož jsem využíval k tomu, aby za mě psal úkoly.

Maolseachlainna momentálně velice zajímá, proč jsem vůbec na Whitewater jel. A proč bych tam nejel? Znal jsem Behrensovy - lépe řečeno bůh ví, že jsem rozhodně znal Annu. Byl jsem deset let pryč, šel jsem vykonat společenskou návštěvu jako rodinný přítel. Tohle vysvětlení však zřejmě nestačí. Maolseachlainn se

mračí, pomalu vrtí svou velkou hlavou, a aniž si to uvědomuje, přechází do šarže typické pro jednací síň. Není pravda, že jsem z matčina domu odjel rozzlobeně pouhý den po svém příjezdu? Není tomu tak, že jsem se nacházel ve stavu velkého rozhořčení, protože jsem se dozvěděl, že otcova sbírka obrazů byla prodána Helmutu Behrensovi za částku, kterou jsem považoval za směšně nízkou? A není tomu dále tak, že jsem již měl důvod cítit zášť vůči dotyčnému Behrensovi, který se kdysi pokoušel nasadit parohy mému otci v – Tak moment, starouši, řekl jsem: tamto vyšlo najevo až později. Vždycky vypadá hrozně schlíple, když ho zarazím v rozletu. Jenže fakta jsou fakta.

Je pravda, že jsem se s matkou znovu pohádal, opravdu jsem vyrazil z domu jako nepřičetný (fena se samozřejmě hnala za mnou, rafala mi po patách). Binkie Behrens však příčinou rozepře nebyl, rozhodně ne bezprostřední. Pokud si dobře vzpomínám, šlo zas o tu obehnanou písničku: peníze, zradu, můj odchod do Ameriky, můj návrat z Ameriky, mé manželství, moji opuštěnou kariéru, a tak podobně, jako obvykle – a také, ano, o skutečnost, že střelila mé dědictví za cenu několika nezvedených poníků, o nichž si představovala, že jí vydělají majlant a zajistí ji na stará kolena, kráva jedna, taková pitomost! A pak tady byla ještě ta věc s mladou Joannou. Na odchodu jsem se zarazil a řekl, přičemž jsem pečlivě vážil slova, že považuji za dost nepřiměřené, aby žena matčina postavení ve společnosti – jejího postavení! – ve společnosti! – udržovala tak přátelské vztahy s děvečkou od koní. Přiznávám, že jsem měl v úmyslu ji vytočit, ale obávám se, že tím, kdo zůstal nakonec s očima navrch hlavy, jsem byl já. Matka chvíli mlčela, ale pak mi s bezostyšnou bezstarostností pohlédla přímo do tváře a řekla, že Joanne není žádné dítě, je jí už sedmadvacet. Má ji – a tady udělala pau-

zu kvůli efektu – má ji jako svého syna, syna, kterého nikdy neměla. V tom případě, řekl jsem a těžce přitom polykal, vám to samozřejmě oběma přeju! a furiantsky jsem vyšel z domu. Na cestě jsem se však musel zastavit a počkat, až mě trochu přejde pobouření a zlost, abych mohl popadnout dech. Někdy jsem vážně neuvěřitelně sentimentální.

Ten večer jsem dorazil k zámečku Whitewater. Poslední úsek cesty jsem z vesnice urazil taxíkem. Řidič byl ohromně vysoký, vychrtlý muž v placaté čepici a staromódním obleku z modrého flanelu. Se zájmem si mě prohlížel ve zpětném zrcátku, skoro ani nesledoval silnici před námi. Pokusil jsem se vrátit mu to zlověstným pohledem, ale jeho to do rozpaků nevedlo, jen se trochu zašklebil jednou půlkou vyzáblého obličejce, z něhož vyzařovalo podivně přátelské porozumění. Proč si takové lidi pamatují tak živě? Mám jimi ucpanou hlavu, a kdykoli zvednu oči od stránky, jsou natlačení okolo mě v šeru, tiší, mírně zvědaví – dokonce, což je možné, i starostliví. Zřejmě jsou to svědkové, nevinní náhodní diváci, kteří se dostavili, aby nikoli ve zlém proti mně svědčili.

Kdykoli se blížím k Whitewateru, vyjde ze mě krátký, bezděčný výdech obdivu. Příjezdová cesta vede ze silnice nahoru dlouhou, hlubokou a holou zatáčkou, takže dům jako by se zvolna, zasněně otáčel a přitom doširoka otevíral pohled na své palladiovské kolonády. Taxík zastavil na šterkované cestě pod dlouhým schodištěm k hlavnímu vchodu a já si v náhlém tichu uvědomil – ano, Maolseachlainne, přiznávám –, že ke své návštěvě nemám žádný rozumný důvod. Zůstal jsem chvíli sedět a rozhlížel se kolem v omámeném ohromení jako probuzený náměsíčník, jenže řidič mě teď sledoval v zrcátku s napjatým očekáváním, a já se mu-

sel zatvářít, že vím, co dělám. Vystoupil jsem z auta, stál, plácal se po kapsách a významně se chmuřil, ale jeho jsem převézt nemohl, křivý úsměv se roztáhl ještě zlomyslněji a mně se mihlo hlavou, že na mě mrkne. Zhurta jsem mu řekl, ať počká, a vyšel jsem po schodech, pronásledován neotřesitelným pocitem všeobecného výsměchu.

Po dlouhé době otevřel dveře seschlý rozčertěný mužiček v něčem, co jsem nejdřív považoval za uniformu autobusového průvodčího. Několik dlouhých pramenů černočerných vlasů připláclých k lebce se podobalo čmouhám od krému na boty. Hleděl na mě s hlubokým odporem. Dnes je zavřeno, prohlásil a začal mi před nosem zavírat dveře, když vtom jsem kolem něho mazaně proklouzl do haly. Rozhlédl jsem se, pomalu jsem si přitom mnul ruce a usmíval se, v roli vystěhovalce, který se vrátil do vlasti. Ach, řekl jsem, domov! Skvělý Tintoretto na schodech, hemžící se anděly a mučedníky se šíleným pohledem, mi zatroubil svůj ohromný chromatický akord. Vrátný, nebo kdo to byl, poskakoval nervózně za mnou. Otočil jsem se, hrozivě a stále s úsměvem jsem se nad ním vypnul a řekl jsem, ne, nejsem turista, ale přítel rodiny – je doma slečna Behrensová? Zaváhal, stále ještě nedůvěřivý, načež mi řekl, abych počkal, a odcupkal halou, přičemž pleskal o podlahu jednou plochou nohou a pečlivě si na kebuli uhlazoval napomádované vlasy.

Čekal jsem. Ticho jako v hrobě až na tikání vysokých stojacích hodin ze sedmnáctého století. Na zdi vedle mě visela série šesti znamenitých drobných Boningtonových akvarelů, mohl jsem si jich tehdy strčit pár pod paži a zmizet. Hodiny se namáhavě nadechly a odbily půlhodinu a potom, všude okolo mě, v jiných, různě vzdálených místnostech, nechaly i další hodiny rozeznít svůj jediný stříbřitý úder a domem jako by přitom

projel lehounký záchvěv strachu. Znovu jsem pohlédl na Tintoretta. Byl tam také Fragonard a Watteau. A to byla teprve hala. Co se děje, co se stalo, že všechno je takhle bez dozoru? Uslyšel jsem váhavé, omluvné zatroubení taxikářova klaksonu. Určitě si pomyslel, že jsem na něho zapomněl. (Což je pravda.) Kdesi v zadní části domu práskly dveře a vteřinu nato se o můj oblíbený otřel závan chladného vzduchu. Vydal jsem se vrzavě halou a cítil, jak mi za hrudní kostí pulsuje žhavé, téměř smyslné vzrušení vyvolané obavami. V jádru jsem strašpytel, velké opuštěné prostory mě znervózňují. Jedna z postav na Fragonardově obraze, jemná žena s modrýma očima a plným dolním rtem, mě úkosem sledovala s výrazem, v němž jako by se zračila zděšená, avšak jiskřivá úvaha. Opatrně jsem otevřel dveře. Tlustá kulovitá klika se mi otočila v ruce s báječnou, důvěřivou hebkostí. Vešel jsem do dlouhé, vysoké a úzké místnosti s mnoha okny. Tapeta měla odstín zaslého zlata. Také vzduch byl zlatý, zalitý těžkým a měkkým světlem večera. Měl jsem pocit, jako bych vstoupil rovnýma nohama do osmnáctého století. Zařízení zde bylo málo, ne víc než pět šest kousků nábytku – pár křehkých židlí s opěradly ve tvaru lyry, vyřezávaný příborník, malý pozlacený stolek – bylo rozmístěno tak, že nikoli věci samy, ale prostor okolo nich i samotné světlo jako by byly rozestaveny podle určitého řádu. Zůstal jsem kdovíproč jako vrostlý do země a poslouchal. Na nízkém stolku ležela velká a složitá, napůl sestavená skládanka. Několik dílků spadlo na podlahu. Upřeně jsem na ně hleděl, rozsypané na parketách jako loužičky něčeho vybryndaného, a dům jako by se znovu celý slabě zachvěl. Na vzdálenějším konci pokoje zelo dokořán francouzské okno a ve vánku se vzdouvala gázová záclona. Venku byl dlouhý svažitý trávník, na němž, v poloviční vzdálenosti, se vzpínal osamělý he-

raldický kůň. Ještě dál se zatačela řeka, na mělčině se pěníla voda a za ní byly vidět stromy, pak nejasné hory a nakonec nekonečná, pozlacená letní modř. Zarazilo mě, že s perspektivou této scenérie není něco v pořádku. Zdálo se, že věci se od sebe nevzdalují, jak by správně měly, ale jsou přede mě řazeny - nábytek, otevřené okno, trávník, řeka a vzdálené hory -, jako by nebyly předmětem pozorování, ale samy se dívaly, zaujaté úběžným bodem zde v tomto salónku. Tehdy jsem se otočil a viděl sám sebe při tom otáčení, a někdy si připadám, že se otáčím dosud, a představuji si, že se budu otáčet navěky, jako by tohle mohl být můj trest, mé zatracení, jenom to bezdeché, rozmazané, věčně otáčení k ní.

Viděli jste obraz v novinách, víte, jak dotyčná vypadá. Poměrně mladá žena v černých šatech se širokým bílým límcem, stojící se založenýma rukama, jednu v rukavici, druhou schovanou, až na prsty, které jsou ohnuté, bez prstýnků. Má něco na hlavě, čepce nebo nějakou sponu, která jí drží pevně stažené vlasy z čela. Výrazné černé oči jsou mírně orientálně zešíkmeny. Nos je velký, rty plné. Není krásná. V pravé ruce drží složenný vějíř, nebo možná knihu. Stojí v něčem, co považuji za osvětlené dveře do pokoje. Je vidět kousek pohovky, nebo snad postel, s brokátovým přehozem. Tma za ní je hustá, a přece záhadně beztížná. Pohled má klidný, lhostejný, ačkoli v posazení jejich úst je náznak námitky, dokonce nepřátelství. Nechce být tady, a přitom nemůže být jinde. Zlatá brož, která k sobě poutá křídla jejího širokého límce, je drahá a ošklivá. To všechno jste už viděli, to všechno znáte. Přesto tvrdím, laskaví a zasvěcení členové poroty, že ani když víte tohle všechno, nevíte vlastně nic, nebo skoro nic. Nemáte ponětí, jaká z ní vyzařovala síla a zároveň zranitelnost. Vy jste na ni nečekaně nenarazili ve zlatavém salónku o let-

ním večeru tak jako já. Vy jste ji nedrželi v náručí, vy jste ji neviděli rozplácnutou ve škarpe. Vy jste - ach ne! - vy jste kvůli ní nezabili.

Stál jsem tam a zíral snad celou věčnost a postupně se mě zmocnily jakési rozpaky, horké, zahanbené vědomí sama sebe, jako bych nějakým způsobem já, ten utahaný pytel masa, byl tím, koho si někdo prohlídí s pátravou, chladnou pozorností. Nesledoval mě jenom namalovaný dlouhý pohled té ženy. Všechno na tom obraze, ta brož, ty rukavice, vločkovitá temnota za jejími zády, každý puntík na plátně byl okem, které mě pozorovalo bez hnutí brvou. Mírně zděšený jsem couvl o krok. Ticho se třepilo. Slyšel jsem bučící krávy, startující auto. Vzpomněl jsem si na taxík a otočil se k odchodu. V otevřeném francouzském okně stála služebná. Musela přijít právě v té chvíli, uviděla mě a vyděšeně ucukla. Oči měla vytrěštěné, jedno koleno ohnuté a jednu ruku zvednutou, jako by se chystala odrazit ránu. Na okamžik jsme oba zkameněli. Náhlý větřík za ní přešleštil travnatý svah. Mlčeli jsme. Potom pomalu, s rukou stále zvednutou, opatrně vyšla pozpátku oknem - trochu vrávorala, jak její podpatky poslepu hledaly úroveň dlážděné cestičky venku. Pocítil jsem nevysvětlitelný, krátký nával rozmrzelosti - možná nejasné předtuchy, již zbloudilý zefýr poslal před bouří, která měla přijít. Kdesi vyzváněl telefon. Rychle jsem se otočil a vyšel z místnosti.

V hale nikdo nebyl. Telefon zvonil a zvonil, s nevrlo neodbytností. Scházel jsem po schodech u hlavního vchodu a stále jsem ho slyšel. Taxík už tam samozřejmě nebyl. Zaklel jsem a vydal se po příjezdové cestě, belhaje se po kamenité půdě ve španělských polobotkách s tenkou podrážkou. Do tváře se mi opíralo nízko stojící slunce. Když jsem se ohlédl po zámečku, okna byla v jednom ohni a působila dojmem, že se mi opulentně

vysmívají. Začal jsem se potit, což přilákalo komáry. Znovu jsem si položil otázku, co to do mě vjelo, že jsem na Whitewater přijel. Samozřejmě jsem odpověď znal. Přivábila mě vůně peněz, stejně jako pach potu vábil ty komáří bestie. Viděl jsem se, jakoby z jednoho z těch oken stížených úžehem, jak mizím v prachu, horku, rozladěný a otlý, hlavu skloněnou a tlustá záda ohnutá, bílý oblek zmuchlaný v podpaží a zplihlý na zadku, směšný patron, terč špatného vtipu, a najednou jsem se ocitl napospas vlnám sebelítosti. Kriste! copak mi nikdo nepomůže? Zastavil jsem se a ztrápeně se kolem sebe rozhlédl, jako by mezi stromy mohl číhat nějaký dobrodinec. Jako by se na mě ticho tlumeně pášlo očima. Znovu jsem vyrazil a uslyšel zvuk motoru a vzápětí se ze zatačky vynořila obrovská černá limuzína, těsně následovaná elegantním červeným sportákem. Auta jela majestátní rychlostí, limuzína se pohupovala na svém pérování, a mně se mihlo hlavou, že je to pohřeb. Přešel jsem na travnatý okraj silnice, ale pokračoval jsem v chůzi. Řidič limuzíny, statný, nakrátko ostříhaný muž, seděl vzpřímeně a ostražitě, dlaně lehce položené na volantu, jako by to byla střela, kterou by mohl vytrhnout z jejích kotvících řetězů a odpálit se smrtelně přesnou muškou. Vedle něho seděla shrbená sešchlá postava, a jak auto prosvíštělo kolem, všiml jsem si temného oka, lebky poseté jaterními skvrnami a obrovských rukou položených přes sebe na ohybu zahnuté hole. Červený sporták řídila světlovláska v černých brýlích. Pohlédli jsme na sebe s nezájmem, jako dva cizí lidé, a byla pryč. Samozřejmě jsem ji poznal.

Deset minut nato jsem se plahočil silnicí s vystrčeným palcem, když jsem uslyšel, jak za mnou zabrzdila. Věděl jsem, že je to ona. Zastavil jsem se a otočil. Zůstala v autě, zápěstí svinutá před sebou na volantu. Nastal krátký mlčenlivý boj o to, kdo z nás udělá první

krok. Zvolili jsme kompromis. Já se vypravil zpátky k autu a ona vystoupila, abychom se přivítali. Myslela jsem si, že jsi to ty, řekla. Usmáli jsme se a zmlkli. Měla na sobě krémový kostým a bílou halenku. Na botách krev. Vlasy měla žlutší, než jsem si pamatoval, a uvažoval jsem, jestli si je nebarví. Řekl jsem jí, že vypadá báječně. Myslel jsem to upřímně, ale slova zazněla falešně. Zrudnul jsem. Anno, řekl jsem. Vzpomněl jsem si, a mírně mě to vyděsilo, jak jsem jednou před mnoha lety ukradl obálku od jednoho z jejích dopisů Daphne, odnesl ji na záchod a s bušícím srdcem násilím otevřel, abych mohl olízat lepidlo na místech, kde ho lízala ona. Napadlo mě: vždyť jsem ji miloval! a divoce, ohromeně jsem se rozesmál. Sundala si brýle a pátravě se na mě zadívala. Trásl se mi ruce. Pojeď za otcem, řekla, potřebuje povzbudit.

Jela hodně rychle a řízení ovládala jaksi zkusmo, jako by se snažila objevit stereotyp či tajný vzorec, skrytý v pletivu drobných, hbitých úkonů. Byl jsem ohromený, dokonce i trochu vyděšený. Překypovala netrpělivou sebejistotou bohatých. Mlčeli jsme. Za okamžik jsme se ocitli u domu a zastavili ve spršce šterku. Otevřela dveře na své straně, potom se zarazila, chvíli se na mě mlčky zadívala a zavrtěla hlavou. Freddie Montgomery, řekla. No ne!

Cestou po schodech k hlavnímu vchodu se do mě lehce zavěsila. Překvapilo mě to. Když jsem ji před těmi dávnými lety poznal, s navazováním důvěrnějších vztahů byla opatrná - ne že by je nepěstovala, ale jen tak s někým si nezačala. Zasmála se a řekla, Bože, jsem asi trochu opilá. Vracela se z nemocnice ve městě - Behrense stihl nějaký menší srdeční záchvat. Nemocnice byla vzhůru nohama. V autě na ulici plné lidí vybuchla nálož, zřejmě hodně malá, ale mimořádně účinná. Anna zabloudila až na ambulanci, aniž ji někdo zastavil. Všu-

de ležela těla. Kráčela mezi mrtvými a umírajícími a zmocnil se jí pocit, jako by mezi těmi, kdo vyvázli, byla i ona sama. Panebože, Anno, řekl jsem. Nervózně se zasmála. Byl to zážitek, řekla – Flynn mívá našťestí v přihrádce na rukavice láhev. Párkrát si pořádně přihnula, a teď toho začínala litovat.

Vešli jsme do domu. Vrátný v uniformě nikde. Řekl jsem Anně, jak odešel a nechal mě procházet se podle libosti celým domem. Pokrčila rameny. Připustila, že všichni byli dole a dívali se na zprávy o pumovém útoku v televizi. Jenže se sem mohl dostat kdokoli, řekl jsem. Proč myslíš, zeptala se, že by sem někdo mohl přijít nastražit bombu? A pohlédla na mě se zvláštním, trpkým úsměvem.

Vedla mě do toho zlatavého salónku. Francouzské okno bylo stále otevřené. Po služce ani památky. Jakýsi ostych mě nutil, abych neustále odvracel zrak od opačného konce místnosti, kde se obraz mírně odkláněl od zdi, jako by zaujatě naslouchal. Velmi opatrně jsem se posadil na jednu ze židlí ve stylu Ludvíka XV., zatímco Anna otevřela vyřezávaný, kudrlinkami zdobený příborník a nalila dva obrovité džiny. Led nebyl, tonik neměl bublinky, ale mně to nevadilo. Potřeboval jsem se napít. Stále jsem se nemohl vzpamatovat z představy, že jsem do ní byl zamilovaný. Cítil jsem, že jsem nadšený a zmatený, ale i směšně šťastný, jako dítě, jemuž půjčili na hraní nějakou vzácnost. Znovu jsem si to v duchu zopakoval – *miloval jsem ji!* –, abych si vyzkoušel, jak mi to bude znít. Myšlenka, ušlechtilá, velkolepá a trochu šílená, zapadla do toho prostředí jak ulitá. Anna přecházela mezi mnou a oknem a přitom oběma rukama pevně svírala sklenici. Gázová záclona se lenivě vzdouvala na okraji mé vidiny. Ve vzduchu jako by se něco chvělo. Na nízkém stolku vedle mě náhle rachotivě ožil telefon. Anna po něm chňapla a křičela ano,

ano, cože? Zasmála se. Nějaký taxikář chce zaplatit, řekla mi. Vzal jsem si telefon a tvrdě jsem toho chlapa zpražil. Hleděla na mě pátravě, s jakýmsi dychtivým pobavením. Když jsem položil sluchátko, řekla vesele, Ach, Freddie, ty umíš být ale důležitý! Zamračil jsem se. Nevěděl jsem, jak reagovat. Její smích a skelný pohled měly nádech hysterie. Jenže ani já nebyl zdaleka klidný. Koukej, řekla. Rozmrzele hleděla na své zakrvavené boty. Mlaskla jazykem, položila sklenici a rychle vyšla z místnosti. Čekal jsem. To všechno už tu jednou bylo. Šel jsem, s rukou v kapse jsem si stoupl do otevřeného okna a obracel do sebe džin. Důležitý, jo? – jak to myslela? Slunce se dotýkalo obzoru, světlo se seskupovalo v hromadách nad řekou. Vyšel jsem na terasu. Do tváře mi konejšivě dýchl hebký vzduch. Pomyslel jsem si, jak je zvláštní, že tady takhle stojím, se sklenicí v ruce, v tichu a klidu letního večera, když mám takovou temnotu v srdci. Otočil jsem se a vzhlédl k domu. Zdálo se, že se prudce vznáší k nebi. Zatoužil jsem po svém podílu z té nádhery, té pozlacené pohody. Z hloubi pokoje vyhlédly dvě oči, temné, klidné, nevidoucí.

Z jedné strany domu se ke mně na bříškách svých nepřiměřeně malých nohou přikolébal Flynn, ten nakrátko ostříhaný šofér, ve tváři výraz mlčenlivé zdvořilosti, z které šel trochu strach. Připadal mi jako bandita – s tím svěšeným modročerným knírem, nakrátko zastřiženým a na konečcích zarovnaným do pravého úhlu, takže se zdálo, jako by byl na jeho velkém těstovitém obličejí namalován. Nemám rád kníry, neříkal jsem to už? Je na nich cosi chlípného, co mě odpuzuje. Nepochybuji o tom, že vězeňský psycholog by dokázal vysvětlit, co taková averze znamená – a nepochybuji ani o tom, že v mém případě by se mýlil. Ten Flynnův byl obzvláště nechutný. Pohled na něj mě nevím proč zničehonic vzpružil a povzbudil. Dychtivě jsem ho ná-

sledoval do domu. Jídelna byla velká šeravá jeskyňe plná oslnivých pablesků drahocenností. Behrens, vysoký jemnocitný muž v drahém tvídovém obleku a motýlku, přišel opřený o Anninu paži. Pohyboval se pomalu, odměřoval každý krok. Hlavu, mírně se chvějící, měl hladkou a strmě vyklenutou vzhůru jako nádherné vyschlé vejce. Muselo to být dvacet let, co jsem ho viděl naposledy. Příznávám, že mě v té chvíli velmi zaujal. Měl krásně ušlechtilou patinu něčeho, co bylo vytvořeno s láskou, jako některá z těch nádherných a svůdně drobných – tak akorát do kapsy – nefritových figurek, které jsem ještě před chvílí hltal očima na krbové římsce. Vzal mi ruku a pomalu ji stiskl ve své škrtičské tlapě, dívaje se hluboko do mých očí, jako by se tam snažil zahlédnout někoho jiného. Fredericku, řekl svým dýchavičným hlasem. Jako bys matce z oka vypadl.

Večeřeli jsme u rozviklaného stolu v arkýři u vysokého okna s výhledem do zahrady. Příbory byly levné, talíře k sobě neladily. Tohle jsem si o zámečku White-water pamatoval, náhražkový způsob, jakým se tu vedl život v zastrčených koutech, na periférii věcí. Dům nebyl určen lidem, taková vznešenost by ve svém středu nestrpěla jejich ušmudlané projevy. Sledoval jsem Behrense, jak rozřezává kus krvavého masa. Ty obrovité ruce mě fascinovaly. Odjakživa jsem byl přesvědčený, že v minulosti někoho zabil. Pokoušel jsem se představit si ho jako mladíka ve flanelových kalhotách a blejzru, v ruce tenisovou raketu – *Heleďme se, Binkie!* –, ale nešlo to. Mluvil o tom atentátu. Pět mrtvých – nebo už jich bylo šest? – z pouhého kilogramu výbušniny! Vzdychl a zavrtěl hlavou. Zdálo se, že je spíše okouzlen než pohoršen. Anna skoro nemluvila. Byla bledá, vypadala unaveně a roztržitě. Poprvé jsem si všiml, jak zestárla. Žena, kterou jsem znal před patnácti lety, v ní pořád byla, jenže zasazená v hrubší siluetě, jako jeden z Klim-

ových milenců posetých drahokamy. Zahleděl jsem se do zářivého šedého soumraku, ušaslý a podivně pyšný při pomýšlení na to, co jsem ztratil, co mohlo být a nikdy nebude. Nakupená oblaka, poslední jasný proužek oblohy. Náhle zapískal kos. Jednou ztratím i tohle všechno, umřu a všechno zmizí, tahle chvíle u okna, na něžném prahu letní noci. Bylo to úžasné, a přece to byla pravda, stane se to. Anna škrtla sirkou a zapálila mezi námi na stole svíčku, a člověka na okamžik obklopil pocit vznášení, kolébání v hebkém tmavém vzduchu.

Matka, řekl jsem Behrensovi, a musel jsem přestat a odkašlat si – moje matka vám, tuším, dala nějaké obrázky. Obrátil na mě svůj dravčí zrak. *Prodala*, řekl, a byl to skoro šepot, prodala, ne dala. Usmál se. Na okamžik zavládlo ticho. Choval se dost nenuceně. Řekl, že ho mrzí, jestli jsem přišel v naději, že ty obrázky ještě uvidím. Chápe, že na nich můžu lpět. Jenže téměř vzápětí se jich zbavil. Znovu se usmál, vlídně. Bylo mezi nimi pár pěkných kousků, řekl, ale tady ve Whitewateru by jim nebylo dobře.

Tady to máš, otče, pomyslel jsem si, a to sis myslel, jaký nejsi znalec!

Chápej, chtěl jsem pro tvou matku něco udělat, říkal Behrens. Byla nemocná. Dal jsem jí víc, než kolik by se za ně dalo utržit – to jí ovšem nesmíš říct. Mám dojem, že se chtěla udělat pro sebe nebo co. Zasmál se. Kurážná ženská! řekl. Znovu se na chvíli rozhostilo ticho. Pohrával si s nožem, bavil se, čekal. S jistým údivem jsem si uvědomil, že si určitě myslel, že jsem přišel požádat o vrácení sbírky. Poté mi ovšem začalo vrtat hlavou, jestli matku navzdory svým prohlášením přece jen nevzal na hůl. Ta představa mě nesmírně vzpružila. Ty všiváku jeden, myslel jsem si a v duchu se smál, jsi zrovna takový jako my ostatní. Pohlédl jsem na Annin

profil, slabě se odrážející v okně přede mnou. Co byla taky jiného než stará panna, které přibývají léta, s těmi vráskami a obarvenými vlasy? Nejspíš ji tu asi tak jednou měsíčně obsloužil Flynn, v přestávce mezi opláchnutím auta hadicí a zastřížením kníru u holiče. Jděte všichni do hajzlu! Nalil jsem si vrchovatou sklenku vína, trochu jsem při tom vylil na ubrus a měl jsem z toho radost. Ach, temno, temno.

Čekal jsem, že mi navrhnou, abych zůstal na noc, ale když jsme dopili kávu, Anna se omluvila a po chvíli se vrátila se slovy, že mi zavolala taxík. Dotklo se mě to. Přijel jsem za nimi z takové dálky, a je ani nenapadlo nabídnout mi nocleh! Rozhostilo se ošklivé ticho. Pobídl jsem Behrense k vyprávění o holandských mistrech. Namlouval jsem si to, anebo na mě pohlédl s potutelným úsměvem, když se zeptal, jestli už jsem byl v zahradním salónu? Než jsem se dovtípil, že mluvím o tom zlatém salónku, pokračoval. Seděl, hlava se mu třásla a s pootevřenými ústy tupě zíral na plamen svíčky. Zvedl ruku, jako by se chystal znovu promluvit, ale zvolna ji nechal klesnout. Oknem proletěla světla automobilu a zatroubil klakson. Behrens nevstal. Moc rád jsem tě viděl, zamumlal, podáváje mi levou ruku. Moc rád.

Anna mě vyprovodila ke dveřím. Měl jsem dojem, že jsem se trochu znemožnil, ale nepřišel jsem na to, čím přesně. V hale se naše kroky hodně hlučně rozléhaly zmateným a poněkud trapným hřmotem. Flynn má dneska večer volno, řekla Anna, jinak by tě odvezl. Stroze jsem opáčil, že mi to nevadí. Sám sebe jsem se v duchu ptal, jestli je možné, že jsme titíž dva lidé, kteří se jednoho horkého nedělního odpoledne na druhém konci světa, na druhém konci času, svlečení váleli s Daphne v posteli. Jak jsem si mohl představovat, že jsem ji někdy miloval? Tvůj otec vypadá dobře, řekl

jsem. Pokrčila rameny. Ano, jenže umírá, řekla. U dveří, ani nevím, co mě to popadlo, jsem zašmátral po její ruce a pokusil se ji políbit. Rychle ucouvla a já se před ní málem natáhl. Taxík znovu zatroubil. Anno! řekl jsem, ale nenapadlo mě nic, co bych dodal. Smutně se zasmála. Jeď domů, Freddie, řekla, unaveně se usmála a pomalu mi zavřela dveře před nosem.

Věděl jsem, kdo bude sedět za volantem taxíku, no ovšem. Nic neříkejte, sjel jsem ho, ani slovo! S truchlivým, vyčítavým pohledem se na mě podíval do zrcátka a pomalu jsme se rozjeli po příjezdové cestě. Uvědomil jsem si, že nemám kam jít.

Je září. Už jsem tady dva měsíce. Zdá se mi ale, jako bych tu byl déle. Strom, který vidím koutkem oka ze své cely, vypadá šedě, špinavě, brzy začne měnit barvu. Chvěje se, jakoby v očekávání, v noci věřím tomu, že ho slyším ve tmě venku vzrušeně šumět. Ranní obloha je nádherná, úžasně vysoká a průzračná. Rád pozoruji sbírání a trhání mraků. Tolik obrovské, jemné dřiny. Dneska byla duha, když jsem ji uviděl, hlasitě jsem se rozchechtal, jako nějakému báječnému, nemožnému vtipu. Občas kolem přejdou lidé, pod stromem. Určitě tudy vede nějaká zkratka. V devět přicházejí děvčata z kanceláře s cigaretami a moderními sestřihy, o chvíli později zasněné ženy v domácnosti, vlekoucí nákupní tašky a mrňata. Každé odpoledne ve čtyři se kolem procourá nějaký školák, který nese na zádech jako hrb obrovskou brašnu. Přicházejí také psi, capkají hodně rychle a tváří se odhodlaně, zastaví se, ostříknou strom prudkým čůrkem a jdou dál. Jiné životy, jiné životy. Poslední dobou, jelikož se začalo měnit roční období, všichni, dokonce i ten chlapec, budí dojem, jako by se pohybovali lehčím krokem, nesli se nad zemí, jako by nehybným modrým podzimním vzduchem přímo létali.

V tomto ročním čase se mi často zdá o otci. Je to stále stejný sen, i když okolnosti se mění. Vystupuje v něm skutečně otec, ale vůbec ne takový, jak jsem ho

znal. Je mladší, statnější, veselý, má zvláštní smysl pro humor. Přicházím do nemocnice nebo nějakého podobného velkého ústavu a po velkém hledání a zmatku ho nacházím v posteli s kouřícím hrnkem čaje v ruce. Vlasy má chlapecky rozčuchané, na sobě cizí pyžamo. Zdraví mě s ustrašeným úsměvem. Z náhlého popudu, protože jsem znervóznělý a dělal jsem si takové starosti, jej vřele objímám. Snáší ten neobvyklý citový projev s klidem, poklepává mě po rameně a pochechtává se. Potom si sedám na židli u postele a chvíli mlčím, protože nějak nevíme, co dělat ani kam s očima. Soudím, že něco přežil, třeba nehodu nebo ztroskotání lodi, anebo souchotiny. Z nějakého důvodu se v nebezpečí života ocitl vinou vlastní ztřeštěnosti, lehkomyšlnosti (lehkomyslný! můj otec!) a teď se cítí trapně, legračně se za sebe stydí. Ve snu jsem se o jeho záchranu vždycky zasloužil tím, že jsem strhl poplach, zavolal sanitku, spustil záchranný člun a tak podobně. Můj čin stojí mezi námi, je nesmírný a nezvládnutelný jako sama láska, konečně důkaz pravé synovské úcty. Probouzím se s úsměvem, srdce nadmuté něhou. Míval jsem dojem, že ho ve snu zachraňuji před smrtí, ale poslední dobou jsem začal uvažovat, že to, co teď rázem napravuji, je dlouhotrvající bída jeho života. Nyní mě možná čeká další, podobný úkol. Dnes jsem se totiž dozvěděl, že mi zemřela matka.

Než jsem taxíkem dorazil do vesnice, poslední autobus do města už byl pryč, jak mě předtím se zádumčivým potěšením ujistil řidič. Stáli jsme na ztemnělé hlavní ulici, u železářství, motor si spokojeně vrněl. Taxikář se otočil, nadzvedl si čepici, aby se rychle podrbal prstem na hlavě, uvelebil se a zvědavě čekal, co udělám. Znovu jsem byl ohromen tím, jak tihle lidi civí, tou tupou, vulgární upřímností jejich zájmu. Měl bych

mu dát nějaké jméno - něco hrozného, třeba Reck -, protože ho budu mít ještě nějakou dobu na hrbu. Rád mě odveze do města sám, řekl. Zavrtěl jsem hlavou: bylo to dobrých třicet mil a už tak jsem mu dlužil. Jinak, řekl s hrozným, milým úsměvem, bych mohl přespat u jeho matky - paní Recková podle všeho vedla hostinec s pokojem v patře. Ta myšlenka mě nenadchla, ale ulice byla tmavá a ponuře tichá a na náradí ve výloze bylo něco strašně skličujícího: ano, hlesl jsem s rukou na čele, ano, odvezte mě k vám.

Matka však nebyla doma, nebo spala či co, a tak mě vedl nahoru zadním schodištěm sám, kráčeje po špičkách jako velký, roztřesený pavouk. V pokoji bylo malé nízké okno, židle a postel s dolíkem uprostřed, jako by z ní nedávno vytáhli mrtvolu. Smrdělo to tam močí a pivem. Reck se na mě plaše usmíval, žmoulaje v ruce čepici. Pevným hlasem jsem mu popřál dobrou noc a on se loudavě odporoučel. Poslední, co jsem z něho viděl, byla kostnatá ruka, která za ním pomalu zavírala dveře. Párkrát jsem s vervou přešel sem a tam po vrzájící prkenné podlaze. Vrtá mi hlavou, jestli jsem lomil rukama. Nízké okno a proleželá postel mě naplňovaly závrtným pocitem disproporce, zdálo se, že jsem příliš vysoký, mé nohy příliš dlouhé. Posadil jsem se na kraj postele. V okně přetrvávala slabá zář. Když jsem se naklonil, viděl jsem křivý komín a siluetu stromů. Cítil jsem se jako zasmušilý hrdina ruského románu, ponořený do myšlenek ve skrýši nad výčepem ve vesnici Čárka, v roce Tečka, a celý můj příběh byl přede mnou a čekal, až bude vyprávěn.

Nespal jsem. Povlečení bylo vlhkově studené a jako by kluzké, byl jsem si jistý, že nejsem první, kdo se v něm obrací a převaluje od chvíle, co ho naposledy vytáhli z pračky. Snažil jsem se ležet, natažený jako pružina, tak, abych se ho tělem dotýkal co nejméně. Hodiny

odpočítával vzdálený kostelní zvon s podivně jednotvárným tónem. Vzduchem se neslo obvyklé štěkáni psů a bučení dobytka. Rozzuřil mě zvuk mých vlastních rozmrzelých vzdechů. Občas kolem projelo osobní nebo nákladní auto a po stropě a stěnách sklouzlo dolů pravidelný světelný obdélník a vylil se do kouta. Měl jsem šílenou žizeň. S groteskními a obscénními představami na mě útočily vidiny. Jednou, na samém prahu spánku, se mě náhle zmocnil strašlivý pocit, že padám, a s trhnutím jsem se probral. Přestože jsem se snažil vytěsnit Annu Behrensovou z mysli, stále jsem se k ní v myšlenkách vracel. Co se s ní stalo, že se zamkla v tom ponurém muzeu, kde jí společnost dělá jen umírající otec? Ale možná že se nestalo nic, možná je všechno, jak má být. Možná že dny prostě ubíhaly, jeden po druhém, bez jediného zvuku, až bylo nakonec pozdě, a ona se jednou ráno probudila a zjistila, že ve svém životě uvízla jako v pasti. Představil jsem si ji tam, smutnou a osamělou, zakletou v tom kouzelném zámku, jak rok za rokem - ach, napadaly mě všelijaké šílenosti, je mi příliš trapně, než abych o nich mluvil. Myslel jsem na tyhle věci, ale zároveň ve mně neodbytně navjela své temné přadeno jiná myšlenka, na jiné, temnější úrovni. Můj plán se tedy zrodil ze zmateného sjednocení myšlenek na potulné rytířství, záchranu a odměnu. Ujišťuji Vás, Vaše Ctihodnosti, že se nesnažím mazaně dosáhnout zproštění viny: jen chci vysvětlit své motivy, totiž ty nejhlubší, pokud je něco takového vůbec možné. Jak ubíhaly hodiny a v okénku se rozhořovaly a potom pomalu pohasínaly hvězdy, Anna Behrensová splynula v mé mysli s ostatními ženami, které se v jistém smyslu ocitly v mé péči - samozřejmě s Daphne a dokonce i s matkou, ba i s tou děvečkou od koní -, ale nakonec, když se rozednilo, vznesla se nad postel ta Holanďanka z obrazu v zahradním salónku a shlížela

na mě skeptickým, zvědavým a klidným očima. Vstal jsem a oblékl se, sedl jsem si na židli u okna a pozoroval, jak na střechy padá popelavé denní světlo a vpíjí se do stromů. V hlavě se mi honily myšlenky jako o závod, v žilách mi šuměla krev. Už jsem věděl, co udělám. Byl jsem příjemně rozrušený, a zároveň mě obcházel intenzivní pocit strachu. Zdola ke mně dolehlo štrachání. Toužil jsem být venku, venku, toužil jsem být a konat. Už jsem byl na cestě z pokoje, když vtom jsem se zarazil a na chvíli si lehl, abych se uklidnil, a okamžitě jsem se propadl do hlubokého a hrozného spánku. Jako bych dostal palici. Nedokážu to popsat. Spánek netrval déle než pár minut. Vzbudil jsem se celý rozřesený. Jako by na okamžik přestalo tlouct samotné jádro věcí podobné srdci. Tak se stalo, že den začal tak, jak bude pokračovat: děsem.

Paní Recková byla vysoká a vyzáblá. Ne, byla malá a tlustá. Nepamatuji si ji jasně. Nechci si ji pamatovat jasně. Proboha, kolik takových groteskních postav si mám ještě vymyslet? Zavolám ji jako svědka a můžete to vyřídit sami. Zpočátku jsem si myslel, že ji něco bolí, ale to ji jen strašná, mlčenlivá ostýchavost měla k tomu, že skláněla hlavu a uhýbala před mým pohledem. V salóнку za barem mě pohostila párky, plátkovou slaninou a jelitem (vydatnou snídani si tentokrát dopřál kat). Místnost naplnilo temné ticho, slyšel jsem, jak polykám. Stíny visely po stěnách jako vějíře pavučin. Byl tam obraz Ježíše s vystaveným kapajícím srdcem, vyvedený v hustých odstínech karmínové a krémové, a fotografie papeže nebo koho, žehnajícího zástupům z vatikánského balkónu. Na prsou se mi jako pálení záhy usadila melancholie. Přišel Reck, v košili a kšandách, a nesměle se zeptal, jestli je všechno v pořádku. Všechno je skvělé, řekl jsem důrazně, skvělé! Stál a nespouštěl ze mě oči, něžně, s jakousi šťastnou pýchou se

usmíval. Jako bych byl rostlina, kterou nechal přes noc naklícit. Ach, ty ubohé, prosté životy, na tolika z nich jsem zanechal svou sliznatou stopu! Ani jednou se nezmínil o penězích, které jsem mu dlužil - dokonce i včera v telefonu se omluvil, že na mě nepočkal. Zvedl jsem se a protáhl se kolem něho do dveří. Jen si na chvílku odskočím na vzduch, řekl jsem. Cítil jsem svůj strašný úsměv jako něco lepkavého, co mi ukápllo na obličej. Přikývl a přes čelo a ovčí čumák se mu mihl stín smutku. Věděl jsi, že chci prásknout do bot, vid'š? Proč jsi mě nezarazil? Já těmhle lidem nerozumím. Už jsem to říkal. Nerozumím.

Slunce prosvěcovalo trhající se mlžný opar. Bylo stále ještě k nevíře časně. Kráčel jsem po jedné straně hlavní ulice a zpátky po druhé a ošíval se netrpělivostí. Venku bylo jen pár lidí. Kdo řekl, že venkované jsou ranní ptáčata? Kolem projela dodávka s prasetem v přívěsném vozíku. Na konci ulice se přes mělkou hnědou říčku klenul most. Posadil jsem se na zábradlí a chvíli hleděl na vodu. Potřeboval jsem se oholit. Napadlo mě, že se vrátím k Reckovi a půjčím si od něj britvu, ale na takovou drzost jsem nebyl dost velký hulvát ani já. Už teď začínalo být horko. Sledoval jsem, jak se pode mnou vrtí a zalyká voda a na slunci se mi začala točit hlava. Za chvíli přišel nějaký obrovitý stařec a začal ke mně vážně promlouvat. Na nohou měl sandály a přes rameno jako pěšácký tartan roztrhaný přšplášt, v ruce tlustou jasanovou hůl. Vlasy měl dlouhé, vousy rozčuchané. Z nějakého důvodu se přistihují při představě, jak se jeho hlava nese na talíři. Mluvil klidně, silným, pevným hlasem. Nerozuměl jsem mu ani slovo - jako by ztratil schopnost artikulovat -, a přesto mi připadalo divně dojemné, jak tam tak stál, opíral se o svůj kus jasanu, jedno koleno ohnuté, pohled upřený na mě, a hlasitě mi odříkával svůj testament. Sledoval jsem

oživlá ústa v houštině plnovousu a zvolna a vážně jsem přikyvoval. Šilenců se nebojím, dokonce z nich nemívám ani nepříjemný pocit. Naopak mi připadá, že mě jejich blouznění uklidňuje. Zřejmě proto, že všechno, počínaje výbuchem nové hvězdy a konče padáním prachu v opuštěném pokoji, má pro ně nesmírný, rovnocenný, a tedy nulový význam. Domluvil a chvíli si mě ještě mlčky prohlížel. Poté zasmušile pokývl hlavou, naposledy mě počastoval významným pohledem, otočil se a odkráčel přes most.

Ctihodnosti, vím, že jsem prohlásil, že jsem měl plán, ale byl to plán jenom ve velmi povšechném smyslu slova. Nikdy jsem neměl hlavu na detaily. V noci, když se vysedělo vejce a ta věc poprvé roztáhla svá lepkavá křehká křídla, jsem si řekl, že ráno, až se znovu rozběhne skutečný život, se tak nesmyslné představě zasměju. A opravdu jsem se smál, byť zahloubaně, a jsem přesvědčen, skutečně ano, že kdybych v té díře nezůstal na suchu a neměl si vyjma vlastních černých myšlenek čím krátit dlouhou chvíli, nic by se bývalo nestalo. Byl bych šel za Charliem Frenchem a půjčil si od něho peníze, vrátil bych se na ostrov, splatil dluh seňorovi Aguirremu a se ženou a dítětem bych se pak vrátil domů do Coolgrange, usmířil se s matkou, usadil se, stal se statkářem jako otec a žil a byl šťastný. Ach...

Kde jsem to přestal? U svého plánu, aha. Vaše Ctihodnosti, nejsem žádný génius. Noviny, které byly od samého začátku úplně bez sebe – ostatně byla okurková sezóna a já jsem jim poskytl úžasný příběh na pokračování –, mě vylíčily jako brutálního netvora i jako puntičkářskou, chladně uvažující blondatou bestii se železnou vůlí. Já ale přísahám, že to všechno byla jenom naplavenina, stejně jako všechno ostatní. Tuším, že zprvu jsem si s tou myšlenkou pohrával, vyprávěl si ji v duchu jako pohádku, když jsem ležel, podoben šípko-

vému princí, v perníkové chaloupce matky Reckové, zatímco v okně se tiše shlukly nic netušící hvězdy. Ráno jsem vstal, zvedl ji proti světlu, a už v té chvíli začala tuhnout, ustalovat se. Trochu se mi zdálo, že je cizím dílem, které jsem měl posoudit a ověřit. Tato metoda získávání odstupu byla zřejmě hlavní přípravou k akci. Tím se možná vysvětluje zvláštní pocit, který se mě zmocnil na tom mostě nad klokotající řekou. Těžko se popisuje. Cítil jsem, že vůbec nejsem sám sebou. Chci tím říct, že jsem výborně znal toho statného, poněkud otlého plavovlasého muže ve zmačkaném obleku, který tam seděl a mrzutě chytal lelky, ale současně to bylo i tak, jako bych já – to skutečné, myslící, vnímající já – jaksi uvízl v těle, které mi nepatřilo. Ale ne, tak úplně to není. Neboť ta osoba, která byla ve mně, mi byla rovněž cizí, popravdě mnohem cizejší než ona známá a hmotná bytost. Není to jasné, já vím. Tvrdím, že ta v nitru byla *mně* cizí, ale kterou verzi *sebe* mám na mysli? Ne, vůbec to není jasné. Ale nebyl to nový pocit. Odjakživa jsem se cítil – jak bych to řekl – rozdvojený, to je ono. Avšak dnes byl ten pocit intenzivnější, výraznější než jindy. Bumbrle bylo netrpělivé, toužilo ven. Mělo zacpaná ústa moc dlouho, mumlalo tam, brblalo a rejvalo, a já věděl, že až nakonec vyrazí, bude mluvit do alejů. Zatočila se mi hlava. Tísnil se mi stáhl žaludek, bylo mi zle. Zajímalo by mě, zda soud vezme na vědomí, v jakém stavu byly mé nervy, a nejen toho dne, ale celou tu dobu. Mou ženu s dítětem držela jako rukojmí banda gaunerů, byl jsem prakticky na mizině, moje čtvrtletní apanáž z almužny, kterou mi odkázal otec, byla splatná teprve za dva měsíce, a tak jsem po příšerné noci skončil tady, s krví podlitýma očima, neoholený, na holičkách uprostřed neznáma a s myšlenkou na zoufalý čin. Jak se mi mohla netočít hlava, jak jsem mohl nevnímat nevolnost v útrobach?

Nakonec jsem ucítil, jak se městečko za mnou pomalu probouzí k životu, a pustil se zpátky hlavní ulicí, neustále ve střehu, kdybych snad narazil na dotěrného Recka nebo, v horším případě, na jeho matku. Ráno bylo slunečné a klidné, ztěžklé rosou a mírně omámené, jakoby opilé vlastní novotou. Na chodnících vlhké skvrny. Bude nádherný den. Ach ano, nádherný.

Nevěděl jsem, dokud jsem ho nenašel, že hledám železářství, u něhož zastavil Reck s taxíkem minulou noc. Má ruka se natáhla a strčila do dveří, které se otevřely, cinkl zvonek a nohy mě zanesly dovnitř.

Přítímí, pach parafínu a lněného oleje a trsy zboží nad hlavou. Malý zavalitý postarší a připlešlý muž za metal podlahu. Na nohou měl trepky se soukenným nártem a přes sebe skořicový pracovní plášť, jaký jsem naposledy viděl jako kluk. Usmál se, kývl na mě a odložil smeták. Nepromluvil však – nepochybně ze stavovské etikety –, dokud se nepostavil za pult a s opřenými rukama a hlavou nahnutou k jedné straně se nepředklonil. Ještě brýle s drátěnými obroučkami, napadlo mě, a dojem by byl dokonalý. Okamžitě mi byl sympatický. Dobrý den, pane, řekl hlasem, z něhož se linula okázalá srdečnost a představa spokojeně zamnutých rukou. Už v té chvíli jsem se cítil líp. Byl přiměřeně zdvořilý, bez zbytečné servilnosti či jakéhokoli náznaku dotěrnosti. Zakoupil jsem klubko motouzu a roli hnědého balicího papíru. Taky přadeno provazu – stočené, jak si vzpomínám, do pevně utaženého válečku, hodně připomínajícího oprátku –, pěkně tuhé a hladké konopí, ne ten moderní silonový šmejd. Neměl jsem velkou představu o tom, co s těmi věcmi udělám. Kupříkladu ten provaz byla čirá rozmařilost. Bylo mi to jedno. Od chvíle, co jsem naposledy zažil tak obyčejnou, nenasytnou radost, utekla léta, vlastně desetiletí! Prodavač láskyplně položil mé nákupy přede mě na

pult a přitom si trochu pobrukoval, usmíval se a uznale špulil rty. Představení začalo. V tom světě přetvářky jsem mohl mít všechno, co jsem chtěl. Například čepovku s rukojetí z růžového dřeva. Sadu mosazného krbového náčiní s držadly ve tvaru shrbených opiček. Bílý smaltovaný kbelík s jemným modrým stínem na straně. Ach, úplně všechno! Potom jsem uviděl kladivo. Jediný kus odlité, leštěné nerezavějící oceli, podobný stehenní kosti nějakého hodně rychlého zvířete, se sametově hebkým držadlem z černé gumy, modravě zakalenou hlavou a rozštěpeným nosem. Jsem neskuřečně nešikovný, zřejmě bych neuměl ani zatlouct hřebík, ale přiznávám, že jsem v skrytu duše odjakživa po takovém mackovi toužil. Další smích v soudní síni, jak jinak, další oplzlý řehot cyniků mezi diváky. Ale tvrdím, Ctihodnosti, laskaví fortelní porotci, tvrdím, že to, co pocítovalo nemilované dítě ve mně, byla nevinná touha, bolestné přání – nikoli Bumble, ne ono, ale pravý, ztracený stín mého dětství – vlastnit tu nádhernou hračku. Můj dobrodinec poprvé zaváhal. Mám i jiná, troufl si, ne tak – chvatný, astmatický šepot – ne tak drahá, pane. Ale ne, ne, nemohl jsem odolat. Musím ho mít. Tamto. Ano, tamto, tam, s tou cedulkou. Jinými slovy, doličný předmět číslo jedna.

Vyklopýtal jsem z obchodu s balíčkem pod paží, se zakaleným zrakem a širokým úsměvem, šťastný jak opilý školák. Prodavač mě vyprovodil ke dveřím. Zvláště, záhadně mi potřásl rukou. Že by svobodný zednář, který si ověřuje, zda bych i já mohl být členem bratrstva? Ale ne, raději zůstanu u toho, že to byl pouze slušný, laskavý člověk, který to myslel dobře. V téhle výpovědi není takových mnoho.

Tou dobou jsem se už domníval, že vesnici znám. Vlastně jsem měl pocit, že jsem tady už někdy byl a dokonce že jsem tohle všechno už dělal, toulal se časným

ránem, seděl na mostě a šel si něco koupit do obchodu. Nedokážu to vysvětlit: jen jsem to tak cítil. Jako by se mi zdál prorocký sen, který mi později vypadl z paměti, a najednou se to proroctví naplňovalo. Jenže cosi z toho pocitu nevyhnutelnosti naopak nakazilo všechno, co jsem ten den udělal – nevyhnutelné, abyste rozuměli, ovšem není v mém slovníku synonymem pro omluvitelné. Opravdu ne, mými žilami proudí koncentrovaná směsice katolické a kalvinistické krve.

Náhle jsem si uvědomil, aniž jsem tomu ve svém štěstí přikládal význam, že je svatého Jana.

Tohle je báječná země, člověk se slušným akcentem se může pustit téměř do všeho. Myslel jsem, že jdu k autobusové zastávce, abych zjistil, zda do města jede nějaký autobus, ale místo toho – další nevyhnutelnost – jsem se ocitl na návsí před polorozpadlou autosprávkárnou. Nějaký kluk ve špinavých montérkách, které mu byly o několik čísel menší, nakládal pneumatiky a falešně si pohvizdoval. Na rezavé plechové ceduli, přibité ke zdi nad ním, stálo: *Melmothova utopůjčovna*. Kluk se zarazil a rozpačitě se na mě zahleděl. Už nepísal, ale nepřestal špulit rty. Auto? řekl jsem a ukazoval na ceduli, půjčujete? Ano? Zatočil jsem neviditelným volantem. Neřekl nic, jen se zakabonil hlubokými rozpaky, jako bych se ho zeptal na něco šíleně bizarního. Poté vyšla z pokladny zavalitá žena s velkým poprsím a obořila se na něho. Na sobě měla karmínovou halenku, obepnuté černé kalhoty a otevřené sandály na podpatku. Vlasy, černé jako vraní křídlo, měla vyčesané do tvaru briošky, z níž po stranách splývaly prstýnky. Někoho mi připomněla, ale nemohl jsem si vzpomenout, koho. Zavedla mě do kanceláře, kde jsem mezi záplavou nevkusných pohlednic připíchnutých na zeď za psacím stolem náhle uviděl obrázek ostrova a přístavu a zrovna té hospůdky, kde jsem se poprvé setkal s Ame-

ričanem Randolphem. Bylo to skličující, bylo to osudové znamení, snad i varování. Žena mě s jakýmsi klíčícím podezřením přejížděla pohledem od hlavy k patě. Další šok jsem utrpěl, když jsem si uvědomil, koho mi připomíná: matku toho vřeštícího spratka v bytě seňora Aguirreho.

Byl to automobil značky Humber, velký, těžký, vysoký model, ne dost starý, aby patřil mezi veterány, jen zoufale nemoderní. Zdálo se, že byl vyroben pro jednodušší, nevinnější věk, než je ten náš, pro časy obývané jakýmsi velkými dětmi. Čalounění neurčitě páchlo výkaly. Klidně jsem projel vesnicí na trojku, usazený vysoko nad silnicí, jako by mě nesli na palankýnu. Hluk motoru připomínal tlumené provolávání slávy. Zaplatil jsem pětilibrovou zálohu a podepsal se jako Smyth (to ypsilon mi přišlo ďábelsky důvtipné). Žena ani nechtěla vidět můj řidičák. Jak říkám, je to báječná země. Byl jsem štěstím bez sebe.

Když už je řeč o výletech: dneska jsem byl na matčině pohřbu. Odvezli mě tam tři tajní v uzavřeném autě, udělalo to na mě velký dojem. Prosvištěli jsme městem se zapnutou sirénou a já měl pocit, jako bych znovu prožíval své zatčení, jenže pozpátku. Krásné, slunečné svěží ráno, bělavý dým ve vzduchu, hrst předčasně spadaneho listí na chodnicích. Cítil jsem, jak se ve mně podivně mísí pocity – samozřejmě jakási syrová obnaženost, jakási bolest, ale i euforie, a cosi podobné žalu, byť nikoli bez jistého kouzla. Truchlil jsem nejen nad matkou, ačkoli možná vůbec ne nad ní, ale vůbec nad vším. Možná to byla jen běžná zářijová melancholie, kterou jsem však vinou okolností nepoznával. Jeli jsme kolem řeky pod oblohou naloženou vysokými hromadami zářivých holandských oblaků a potom na jih, listnatým okrajem města. Moře mě jako vždycky překvapí-

lo, mísa s modrým, převalujícím se kovem, z hladiny v šupinkách stoupalo světlo. Všichni tři detektivové byli náruživí kuřáci, chmurně do sebe natahovali kouř, jako by to měli v popisu práce. Jeden mi nabídl cigaretu. Tuhle neřest nemám, řekl jsem, a oni se zdvořile zasmáli. Vypadali rozpačitě a neustále ostražitě vyhlíželi z oken, jako by je někdo přiměl vyrazit na výlet se slavným a neblaze proslulým příbuzným a oni se báli, že je uvidí někdo ze známých. To už jsme projížděli krajinou, na polích ještě ležela mlha, živé ploty byly promočené. Byla pochována v rodinném hrobě na starém hřbitově v Coolgrange. Nesměl jsem opustit auto ani otevřít okno. V duchu jsem byl rád, protože jsem si nějak nedokázal představit, že bych jen tak zničehonic vyšel ven, do světa. Řidič zastavil co nejbliže hrobu a já seděl v zakouřeném prostoru a sledoval, jak se za zamlženým oknem odvíjí mezi křivými náhrobky krátké, banální drama. Truchlících byla hrstka: pár tetiček a starý muž, který před mnoha lety pracoval u mého otce ve stájích. Byla tam samozřejmě i mladá Joanne, měla zarudlé oči, obličej se žalostným výrazem, flekatý a opuchlý, na sobě beztvarý pulovr a nakřivo oblečenou sukni. Charlie French stál kousek stranou od ostatních s nemotorně sepnutýma rukama. Divil jsem se, že ho tam vidím. Je milé, že přišel, i odvážné. Ani on, ani ta dívka se nepodívali mým směrem, ačkoli museli cítit tlak mého vlhkého pohledu. Rakev mi připadala překvapivě malá, spustili ji do jámy a ještě zbyla spousta volného místa kolem. Chudák máti. Nějak se mi nechce věřit, že už to má za sebou, totiž ještě mi to úplně nedošlo. Nějak mi připadá, jako by ji vypakovali, aby uvolnila místo pro něco důležitějšího. Ovšemže mi neuniká ironie celé situace: kdybych jen pár měsíců počkal, nemusel bych býval... ale ne, už toho bylo dost. Přečtou závěť beze mě, což je jediné správné. Když jsme se vidě-

li naposledy, chytli jsme se. Bylo to ten den, co jsem odjel na Whitewater. Ve vězení za mnou nebyla. Nemám jí to za zlé. Vždyť jsem jí nikdy nepřivezl ukázat své dítě. Nebyla tak zatvrzelá, jak jsem si myslel. Zničil jsem život i jí? Tolik mrtvých žen.

Po obřadu prošel Charlie kolem auta se skloněnou hlavou. Jako by zaváhal, ale rozmyslel si to a šel dál. Asi by se dal se mnou do řeči, nebýt těch detektivů a rozdychtěných tetiček za ním a... zkrátka celkové ohavnosti toho všeho.

Odjíždím tedy z vesnice vozem značky Humber Hawk a přihloupě se usmívám. Myslel jsem si, úplně bezdůvodně, že unikám před všemi svými problémy, představoval jsem si, jak se vytrácejí v čase a prostoru jako sama vesnice, neustále se zmenšující malebná směsice věcí. Samozřejmě, kdybych na chvíli zastavil a zapřemýšlel, býval bych si uvědomil, že to, co nechávám za sebou, není spletenec mých potíží, jak jsem se bláhově domníval, ale naopak kupa důkazů, zjevných a nezvratných jako slepenec zcuchaných vlasů a krve. Utekli jsem od matky Reckové bez placení, ve vesnickém krámu jsem zakoupil lupičské nádobíčko a jezdil v téměř ukradeném autě - a to všechno necelých pět mil od domu, který brzo vejde ve známost jako místo zločinu. Soud mi jistě dá za pravdu, že tohle jsou sotva znaky promyšlenosti či úkladů. (Čím to, že každá druhá věc, kterou vyslovím, zní jako prohnaná preambule k žádosti o zmírnění trestu?) Skutečností zůstává, že jsem vůbec nepřemýšlel, že jsem nedělal nic, co by se opravdu dalo nazvat myšlením. Byl jsem spokojený s tím, že mohu proplouvat sluncem a stínem po těch kropenatých vedlejších silnicích, jednu ruku na volantu a loket vystrčený z okna, s vůněmi venkova v chrípí a větrem šlehajícím vlasy. Všechno dopadne dobře, všechno se vyvrbí. Nevím, proč jsem pociťoval takovou radost, možná to byla nějaká forma deliria. Každou

pádně jsem si řekl, že hraju jenom potrhlou hru, kterou mohu zrušit, kdy budu chtít.

Mezitím se nad vrcholky stromů začal vypínat White-water.

U brány parkoval prázdný zájezdový autobus. Dveře u řidiče byly otevřené, řidič se rozvaloval na schodech v nástupním prostoru a slunil se. Sledoval mě, když jsem kolem něho ostře zatočil na příjezdovou cestu. Zamával jsem mu. Na očích měl brýle s tónovanými skly. Neusmál se. Vzpomene si na mě.

Policie později nemohla pochopit, proč jsem prokázal tak málo obezřetnosti a přijel tak bezostyšně, za bílého dne, v automobilu, který si nikdo nemohl splést. Jenže pochopíte, já se domníval, že ta věc zůstane jen mezi Behrensem a mnou, a možná Annou, která nám ji zprostředkuje. Vůbec jsem si nepředstavoval, že dojde k něčemu tak vulgárnímu, jako je policejní vyšetřování, titulky v novinách a tak podobně. Nešlo mi o nic jiného než o jednoduchý obchod mezi civilizovanými lidmi. Budu zdvořilý, ale neústupný, nic víc. Rozhodně jsem neuvažoval o výhrůžkách ani o výkupném. Když jsem si později přečetl, co ti novináři napsali - Svatojánský zátah na zločince, tak to nazvali -, nepoznal jsem se v jejich článkách, kde mě líčili jako bezohledného sadistu. Já, a sadista! Ne, když jsem přijel k Whitewateru, nemyslel jsem na policii, ale jenom na šoféra Flynnna s prasečíma očkama a masitými prackami boxera. Ano, Flynnnovi je radno se vyhnout.

V polovině se příjezdová cesta...

Bože, ty únavné detaily.

V polovině se příjezdová cesta rozdělovala. Dřevěná šipka s nápisem DŮM vyvedeným bílou barvou ukazovala doprava, zatímco na cedulce naznačující směr doleva stálo VSTUP PŘÍSNĚ ZAKÁZÁN. Zastavil jsem. Představte si mě tam, velkou rozmazanou tvář za

čelním sklem, upírající zrak nejprve jedním, pak druhým směrem. Hotová ilustrace z mravoučného traktátu: hříšník váhá na rozcestí. Rozjel jsem se doleva a srdce se mi v obavách divoce rozbušilo. Hle, nešťastník opouští cestu pravosti.

Objel jsem jižní křídlo domu, zaparkoval na trávníku a přešel přes něj k zahradnímu salóнку. Francouzské okno bylo otevřené. Hluboký nádech. Ještě nebylo poledne. Kdesi v dálce pracoval na poli traktor a jeho ospalé broukání jako by bylo hlasem samotného léta, stále ji slyším, tu tichoučkou, vzdálenou píseň, v níž se ozývala nevinnost před prvotním hříchem. Provaz a kladivo jsem nechal v autě, s sebou jsem vzal motouz a tu roli balicího papíru. Náhle mě napadlo, jak je to celé nesmyslné. Rozesmál jsem se a se smíchem vstoupil do místnosti.

Obraz se jmenuje, jak už teď všichni jistě vědí, *Portrét ženy s rukavičkami*. Rozměry v centimetrech: osmdesát dva na šedesát pět. Po posouzení inherentních důkazů – zvláště ženina oděvu – byl zařazen do období let 1655–1660. Její černé šaty, široký bílý límec a manžety nasvěcuje pouze brož a zlaté vyšívání na rukavičkách. Rysy mají lehce orientální nádech. (Cituji z průvodce zámečkem Whitewater.) Obraz byl různě připisován Rembrandtovi a Fransi Halsovi, dokonce i Vermeerovi. Nejjistější však je považovat ho za dílo neznámého mistra.

Nic z toho nemá žádný skrytý význam.

Stál už jsem před jinými, možná i významnějšími obrazy, ale žádný z nich mě nezasáhl tak jako tenhle. Jeho reprodukce visí tady nad mým stolem – poslala mi ji, věřte nebo ne, Anna Behrensová –, a kdykoli se na ni podívám, sevře se mi srdce. Na způsobu, jakým si mě ta žena prohlíží, je něco fascinujícího – ta tázavá, nemá naléhavost jejich očí, před níž nemohu uniknout

a kterou ani neumím zmírnit. Svůjím se ve spárech jejího upřeného pohledu. Vyžaduje ode mě dost velké úsilí, výkon přímo herkulovský, co se týče podrobného zkoumání a pozornosti, jichž zřejmě nejsem schopen. Jako by mě žádala, abych ji nechal žít.

Ona. Žádná ona samozřejmě neexistuje. Pouze jistým způsobem uspořádané tvary a barvy. Přesto se jí snažím vymyslet život. Je jí zhruba pětatřicet šestatřicet, ačkoli nemyslíci lidé o ní pořád mluví jako o děvčeti. Bydlí u otce, obchodníka (tabák, koření, tajně i otroci). Od matčiny smrti mu vede domácnost. Matku neměla ráda. Otec se v ní vidí, je jeho jediným dítětem. Prohlašuje o ní, že je jeho poklad. Ona si vymýšlí jídelníčky – otec má mlsný jazyk –, kontroluje chod kuchyně, dokonce i dohlíží na jeho vinný sklep. V zápisníčku upevněném k pásku řetězem z ryzího zlata si vede soupis prádla používaného v domácnosti, přičemž používá šifru, kterou si sama vymyslela, protože se nikdy nenaučila číst a psát. Je přísná na služebnictvo, nepouští si nikoho k tělu. Jejich nelibost považuje za výraz úcty. Dům nestačí vstřebat její činorodou energii, proto koná dobro i jinde: navštěvuje nemocné a je členkou rady návštěvníků městského chudobince. Je čilá, občas netrpělivá, mezi lidmi odkázanými na almužnu, zvláště starými ženami, se proti ní ozývají reptavé hlasy. Čas od času, obvykle na jaře a zkraje zimy, jí všechno přeroste přes hlavu. Všimněte si její chladně bledé pleti: stává se obětí záhadných chorob. Na celé dny uléhá do postele, aniž jí přes rty přejde jediné slovo, sotva dýchá, zatímco venku ve stříbrité severní záři se svět pilně točí dál. Snaží se modlit, ale Bůh je daleko. Večer za ní po špičkách přichází otec. Tahle období nemoci ho děsí, pamatuje si, jak umírala jeho žena, její strašné mlčení v posledních týdnech. Kdyby měl ztratit i dceru... Ale ona vstává, silou vůle, a zakrátko už služebnictvo

znovu okouší ostří jejího jazyka a on nedokáže ovládnout pocit úlevy, který z něho vychází v drobných legráckách, rošťáckých něžnostech, jakési nemotorné rozpustilosti. Ona si ho zatrpkle prohlíží a pak se vrací ke svým povinnostem. Nechápe představu, kterou si vzal do hlavy: chce nechat namalovat její portrét. Jsem starý, je jediné, co z něho dostane, je ze mě dědek, podívej se na mě! A směje se, trapně, a uhýbá před jejím pohledem. Můj portrét? říká, můj? – nejsem vhodný objekt pro malíře. Krčí rameny, což ji zprvu nemile zaskočí, ale pak se tím krutě baví: mohl se aspoň pokusit jí odporovat. On si zřejmě uvědomuje, co se jí honí hlavou, a snaží se všechno napravit, jenže znervózní, a ona, když vidí, jak se trápí a užírání a škube za manžety, si uvědomuje, a přitom jí píchne u srdce, že skutečně zestárnul. Její otec je stařec. Ta myšlenka má pro ni v sobě cosi nevysvětlitelně tragikomického. Máš krásné ruce, říká a je stále nedůtklivější, hněvá se na sebe i na ni, ruce jako měla tvá matka – řekneme mu, ať je pěkně zdůrazní. Aby mu udělala radost, ale také proto, že je v skrytu duše zvědavá, vypraví se jednou dopoledne do ateliéru. Ze všeho nejdřív ji zarazí hrozný nepořádek. Všude špína a šmouhy od barvy, na upatlaném talíři okousané kuřecí kosti, v koutě na zemi nočník. Malíři v tom umouněném plášti a s těmi nehty padne doupě jak ulité. Má rozplácly a poďobaný pijácký nos. Myslí si, že to tam vůbec hodně páchne, dokud nezachytí závan jeho dechu. Shledává, že se jí ulehčilo: čekala někoho mladého, prostopášného, hrozivého, ne toho starého ochlastu s panděrem. Jenže on pak upře svá opilecká očka na ni, krátce, s jakousi věcnou naruživostí, a ona ucukne, jakoby lapena v náhlé záplavě prudkého světla. Ještě nikdo se na ni tak nepodíval. Tohle tedy s sebou nese sláva! Je to skoro necudné, pomyslí si. Nejprve ji postaví vedle okna, jenže to nevy-

hovuje, prý je špatné světlo. Vede ji jinam, drží ji za nadloktí a chodí s ní pozpátku od jednoho místa k druhému. Asi by měla být pobouřena, ale obvyklé reakce jako by tady selhávaly. Je o hlavu menší než ona. Načrtne si pár skic, nahodí několik barevných tónů a potom jí řekne, ať přijde zítra ve stejnou dobu. A oblečte si něco tmavého, říká. No tohle! Chystá se mu říct, co si o něm myslí, ale on už se mezitím otočil k jiné práci. Její služka, sedící u dveří, se kouše do rtů a uculuje se. Následující den nechá minout, a potom ještě jeden, jen aby mu ukázala. Když se k němu nakonec vrátí, on o nedodrženou schůzku nezavadí jediným slůvkem, jen hledí na její černé šaty – čisté hedvábí, široký límec ze španělské krajky – a lhostejně přikyvuje, a ji popadne takový vztek, až je sama sebou překvapena a otřesena. Postaví ji před divan. Sundejte si rukavičky, říká, mám nechat vyniknout ruce. Zaslechne v jeho hlase pobavené pohrdání. Odmítne. (Její ruce, no ovšem!) Nedá se odbýt. Chvilí se urputně hašteří, vyměňují si mrazivé zdvořilosti. Nakonec souhlasí s tím, že si svlékne jednu, ale poté se ihned snaží schovat ruku, kterou obnažila. On vzdychne, pokrčí rameny a jí neujde jeho potlačovaný úsměv. Po oknech se proudem valí dešť, nad střechami stoupají cáry dýmu. V obloze zeje obrovská stříbrná díra. Stojí tam a zpočátku je neklidná, ale potom jako by nehučně pronikla nějakou bariérou a noří se do zasněženého klidu. Tak to jde den za dnem, nejprve nervozita, potom průlom a nakonec mlčení a jakási mírnost, jako by odplouvala, daleko, předaleko, ze sebe. Malíř si při práci mumlá, je cholerický, kleje, mlaská jazykem, parodicky vzdychá a úpí. Přicházejí dlouhé horečnaté chvíle, kdy pracuje v těsné blízkosti plátna a ona vidí pouze jeho krátké a silné nohy a staré, sešlapané střevíce. Také jeho nohy jako by měly napilno. Chce se jí smát, když muž na jedné straně stojanu vystr-

čí hlavu a s cukajícím bramborovým nosem se na ni pronikavě zahledí. Nechce jí ukázat, co dělá, nesmí ani juknout. A pak jednoho dne vycítí na jeho konci místnosti nehluché rachocení, jako když se něco uklízí, a on s výrazem znučeného odporu ustoupí o krok, odmítavě mávne rukou směrem k plátnu a obrátí se, aby si očistil štětec. Ona předstoupí a dívá se. Na okamžik nevidí nic, jak je ohromena pouhým pocitem z toho, že se takhle zastavila a otočila: jako by... jako by nějakým způsobem vyšla sama ze sebe. Uplyne dlouhá chvíle. Ta brož je nádherně vystižená, říká. Zvuk vlastního hlasu ji vyleká, to přece nemluví ona, ale někdo cizí, je zastrašena. On se zasměje, ne trpce, ale s nelíčeným pobavením a - jí to tak aspoň připadá - se zvláštním soucitem. Je to přiznání - ale čeho, to ona neví. Dívá se a dívá. Čekala, že to bude, jako kdyby se dívala do zrcadla, jenže tohle je někdo, koho nepoznává, a přece dobře zná. Spontánně ji napadá: Teď už dokážu umřít. Navleče si rukavičku a pokyne slušce. Malíř za jejími zády něco říká, něco o jejím otci a samozřejmě o penězích, ale ona neposlouchá. Je klidná. Šťastná. Cítí se otupělá, prázdná, jako chodící mušle. Sejde po schodech, projde špinavou chodbou a vychází do všedního světa.

Nenechejte se zmást: ani tohle nemá žádný skrytý význam.

Opatrně jsem položil provázek a balicí papír na podlahu a s rozpaženými rukama jsem vykročil dopředu. Dveře za mnou se otevřely a do místnosti vstoupila zavalitá žena ve tvídové sukni a vestě. Zarazila se, když mě uviděla, jak stojím před obrazem s rozkřídlenými rukama a zuřivě na ni hledím přes rameno, zatímco já jsem se jednou nohou snažil zamaskovat papír a klubko motouzu na podlaze. Měla modrošedé vlasy a kolem krku brýle na šňůrce. Zamračila se. Musíte chodit

se skupinou, řekla hlasitě rozmrzelým tónem - vážně nevím, kolikrát to mám opakovat. Ucouvl jsem. Ve dveřích za ní se tlačilo asi deset hasstrošů natahujících krky, aby si mě prohlédlo. Promiňte, slyšel jsem, jak říkám zkroušeně, zabloudil jsem. Netrpělivě pohodila hlavou, odkračela ráznými kroky doprostřed místnosti a okamžitě spustila křiklavý kolovrátek o Carlinových stolech a Berthoudových hodinách; pár týdnů nato, až jí při výslechu na policii ukážou mou fotografii, popře, že by mě kdy v životě viděla. Její svěřenci se přišourali dovnitř a nenápadně do sebe strkali ve snaze nedostat se do jejího zorného úhlu. Zaujali postavení s rukama sepnutými před sebou jako v kostele a rozhlíželi se kolem s výrazem zdvořilé duchaprázdnosti. Jeden prošedivělý dědula v havajské košili se usmál a mrkl na mě. Přiznávám, že mě to vyvedlo z míry. Měl jsem stažený žaludek a vlhké dlaně. Veškerá euforie, kterou jsem pociťoval cestou sem, vyprchala a zanechala po sobě jenom esenci neblahého tušení. Skutečně poprvé mě ohromila ohavnost toho, k čemu jsem se chystal. Připadal jsem si jako dítě, které hra zavedla hluboko do lesa, začíná se smrákat a mezi stromy se plíží přízraky. Průvodkyně skončila výklad o pokladech v salónku - obraz, *můj* obraz, byl odbyt dvěma větami a mylným připsáním autorství -, ale mluvila stále dál, když vzápětí vyšla s jednou rukou toporně nad hlavou, následovaná výpravou, která se za ní táhla jako stádo ovcí. Po jejich odchodu jsem chvíli čekal, nespouštěje z očí kliku, v obavách, že se vrátí, popadne mě za límec a vytáhne mě ven. Kdesi ve mně nějaký hlas tiše úpěl panickým strachem a hrůzou. Tohle podle všeho nedochází velkého ocenění - už jsem se o tom zmínil -, totiž jak jsem lekávy, jak snadno se nechám zastrašit. Ale nevrátila se, a já slyšel, jak dupou po schodech nahoru. Znovu jsem se horečně pustil do práce. Mám sám sebe

před očima, podobám se zlosynovi ze starého filmu, samé křečovitě škubání, zamračené pohledy a krčení obočí. S menšími obtížemi jsem sundal obraz ze zdi, položil ho na zem – vyhýbaje se tomu temnému pohledu – a začal jsem roztrhávat papír na velké kusy. Nebyl bych si myslel, že papír nadělá tolik hluku, že nastane takové šustění, chrastění a rycání, muselo to znít, jako by se tu zaživa stahovalo z kůže velké zvíře. A šlo to špatně, trásly se mi ruce, byl jsem nešikovný, kusy papíru se neustále svinovaly, neměl jsem čím přestříhnout provázek a obraz se svým masivním těžkým rámem byl stejně tak velký, že se nedal zabalit. Mrskal jsem sebou sem a tam na kolenou, mluvil si pro sebe a tiše pištěl úzkostí. Nic se nedařilo. Nech toho, řekl jsem si, ach, prosím tě, prosím, přestaň, dokud je čas! Jenže druhá část mé bytosti zatnula zuby a řekla, ne, nepřestávej, srabe, vstaň, zvedni se a udělej to. Těžce jsem se tedy postavil na nohy, sténal přitom a kňoural, popadl jsem obraz do náruče a slepě se s ním motal, nos na nose, směrem k francouzskému oknu. Ty oči hleděly upřené do mých, skoro jsem se začervenal. A potom – jak bych to měl vyjádřit –, potom jsem za tím pohledem vycítil, že mě pozoruje ještě někdo jiný. Zastavil jsem se, spustil obraz níž, a v té chvíli jsem ji uviděl, stála v otevřeném okně právě tak, jak tam stála den předtím, s vytržštěnými očima a zvednutou rukou. Vzpomínám, jak jsem si trpce pomyslel, že tohle je poslední kapka. Byl jsem vzteky bez sebe. Jak se svět opovažuje házet mi takhle klacky pod nohy! Nebylo to fér, nebylo to prostě fér! Tak jo, řekl jsem jí, tu máte, vemte to, vrazil jsem jí obraz do rukou, otočil ji a vedl ji před sebou přes trávník. Neřekla nic, nebo i kdyby, stejně jsem neposlušal. Po trávě se jí nešlo dobře, obraz byl na ni moc těžký a skoro přes něj neviděla. Jakmile ochabla, dloubl jsem ji mezi lopatky. Vážně jsem byl hrozně namíchnutý.

nutý. Došli jsme k autu. Prostorný kufr silně páchl rybinou. Válela se tam obvyklá hromada záhadného nářadí, hever, maticové klíče a podobné nesmysly – nejsem technicky založený ani zručný, neříkal jsem to už? – a špinavý starý svetr, kterého jsem si tehdy skoro nevšiml a který s klamnou ležérností pohodil do rohu skrytý aranžér všech těchhle věcí. Vytáhl jsem nářadí a hodil je za sebe do trávy, potom jsem vzal služební obraz z rukou a položil ho lícem dolů na ošoupanou plstěnou rohož. Tehdy jsem poprvé uviděl plátno ze zadu a náhle mě zarazilo, jak je staré. Před třemi sty lety ho napnuli, našepsovali, opřeli o nabílenou zeď a nechali uschnout. Na okamžik jsem zavřel oči, a hned jsem spatřil dílnu v úzké uličce v Amsterdamu nebo Antverpách, začouzené slunce v okně a podomní obchodníky chodící kolem a v uších se mi rozezněly zvony katedrály. Služebná ze mě nespouštěla oči. Měla velmi pozoruhodné bledé, fialkové, jakoby průzračné oči – když jsem do nich pohlédl, měl jsem pocit, jako bych jí viděl skrz hlavu. Proč neutekla? Za ní, v jednom z velkých oken v poschodí, bylo nacpáno asi deset hlav, které na nás vyjeveně civěly. Rozeznal jsem brýle průvodkyně a příšernou košili toho Američana. Zřejmě jsem musel vztekle zařičet, jako starý lev řvoucí na bič a židli, protože služebná ucukla a couvla o krok. Sevřel jsem jí zápěstí do železného klepeta, trhnutím jsem otevřel dveře auta a doslova jsem s ní mrštil na zadní sedadlo. Ach, proč jenom neutekla! Když jsem se usadil za volant a přitom blábolil a prskal, ucítil jsem závan čehosi, slabý, ostrý, kovový zápach, jako z ošoupaných pencí. Viděl jsem ji v zrcátku: skrčená za mnou jako v hluboké skleněné skříňce, sevřená mezi dveřmi a opěradlem sedadla, s vystrčenými lokty, roztaženými prsty a vytrčeným obličejem, připomínala hrdinku melodramatu zahnanou do úzkých. Projel mnou prudký, dusivý nával netr-

pělivosti. Ano, netrpělivosti, tu jsem cítil nejsilněji – a navíc bolestné rozpaky. Zhrozil jsem se. Nikdy v životě jsem se necítil tak obnažený. Lidé se na mě dívali – ona na zadním sedadle a turisté mačkající se v okně, ale zřejmě i spousta dalších, přeludných diváků, kteří podle mě museli být předzvěstí té hordy, která se co nevidět v ohromení a hrůze sběhne okolo mě. Nastaroval jsem. Ozubená kolečka zarachotila. V rozrušení jsem se neustále předbíhal a musel se vracet a opakovat nejjednodušší úkony. Když jsem dostal auto z trávníku na příjezdovou cestu, pustil jsem spojku moc rychle a vůz několika škubavými přiskyky, z nichž se otřásaly kosti, vyrazil kupředu, kapota se střídavě zvedala a padala jako příď lodi zachycené ve vlnách příboje, tlumiče mručely. Diváci u okna se teď už jistě váleli smíchy. Po tváři mi stékal pramínek potu. Slunce rozpálilo volant tak, že se skoro nedal udržet, čelní sklo tonulo v oslepující záři. Služebná hrabala po klíce, já na ni zařval, a ona toho okamžitě nechala a pohlédla na mě se široce otevřenýma očima jako peskované dítě. Před branou stále seděl na slunci ten řidič autobusu. Když ho uviděla, pokusila se otevřít okno, leč marně, zřejmě byla rozbitá klička. Zabušila na okno pěstmi. Zakroutil jsem volantem a auto s rachotem a skřípějícími pneumatikami vjelo na silnici. Ječeli jsme teď na sebe jako hádající se manželé. Mlátila mě do ramena, ovinula kolem mě ruku a pokoušela se mi vyškrábnout oči. Do nosu mi vrazila palec, myslel jsem, že mi roztrhne chrápy. Auto šněrovalo silnici. Oběma nohama jsem dupl na brzdový pedál a po mírné loudavé křivce jsme skončili v živém plotě. Přepadla dozadu. Otočil jsem se na ni. V ruce jsem měl kladivo. Vyděšeně jsem se na ně podíval. Jako voda se kolem nás rozlilo ticho. Nedělejte to, řekla. Byla skrčená jako předtím, se zalomenýma rukama a vmáčklá zády do kouta. Nemohl jsem mluvit,

byl jsem naplněn jakýmsi údivem. Ještě nikdy jsem nevnímal něčí fyzickou blízkost tak bezprostředně a s takovou syrovou silou. Viděl jsem ji teď, viděl v pravém smyslu toho slova, poprvé, její myší vlasy a špatnou pleť, zhmožděný výraz kolem očí. Byla úplně obyčejná, a přesto tak nějak, co já vím – nějak oslnivá. Odkáslala si, sedla si rovně a uvolnila si pramen vlasů, který se jí zachytil v koutku úst.

Musíte mě pustit, řekla, nebo si to odskáčete.

Není snadné rozmáchnout se kladivem v automobilu. Když jsem ji udeřil poprvé, čekal jsem, že ucítím ostrý, čistý úder ocele o kost, ale připadalo mi to spíš, jako když se praští do hlíny nebo tvrdého kytu. Zniče-honic mi vytanulo slovo *fontanela*. Myslel jsem, že jedná slušná rána bude stačit, jenže, jak ukázala pitva, služebná měla obdivuhodně tvrdou lebku – i v tom, chápejte, měla smůlu. První úder dopadl přesně na linii vlasů nad levým okem. Krev skoro žádná, jen karmínově se lesknoucí důlek se zcuchanými vlasy. Otřásla se, ale zůstala vzpřímeně sedět, trochu se kymácela a hleděla na mě očima, které se ne a ne řádně zaostřit. Možná bych v té chvíli přestal, kdyby se na mě náhle nevrhla přes opěradlo sedadla, nebušila do mě a neječela. Byl jsem zdrcený. Jak je možné, že tohle se děje mně? Je to všechno tak strašně *nespravedlivé!* Do očí se mi vepaly hořké, sebelitostivé slzy. Odstrčil jsem ji od sebe a široce jsem se kladivem rozmáchl z bekhendové strany. Síla úderu s ní mrštila na dveře, hlava práskla do okna a z nosu jí přes tvář vyběhl tenký proužek krve. Krev byla také na okně, sprška kapiček ve tvaru vějíře. Zavřela oči a odvrátila ode mě obličej, z hlubiny hrdla jí vycházelo tiché chrčení. Zvedla ruku k hlavě právě v okamžiku, kdy jsem se rozmáchl ještě jednou, a když jí rána dopadla na spánek, do cesty se připletly prsty, jeden z nich slyšitelně praskl a já sebou škubl a skoro

se omluvil. Ach! řekla a zničehonic, jako by se v ní všechno zhroutilo, se po sedadle sesula na podlahu.

Opět se rozhostilo ticho, průzračné a hrozivé. Vystoupil jsem z vozu a na chvíli jen tak stál a oddechoval. Točila se mi hlava. Jako by se něco stalo se slunečním svitem, kamkoli jsem se podíval, panovalo podvodní příšeří. Myslel jsem, že jsem urazil jen kousek cesty, a čekal, že uvidím bránu zámečku, turistický autobus a řidiče běžícího ke mně, ale k mému údivu byla silnice v obou směrech pustá a já vůbec neměl ponětí, kde jsem. Na jedné straně se strmě zvedal kopec, na druhé jsem přes vrcholky borovic viděl vzdálenou, zvlněnou travnatou pahorkatinu. Všechno mělo výrazný punc nepravděpodobnosti. Krajina se podobala chvátně namalovaným kulisám, zvláště ta rozmazaná, mihotavá dálava a nevinně se klikatící silnice. Uvědomil jsem si, že stále svírám v ruce kladivo. Mocně jsem se rozmáchl a zahodil ho – a přitom sledoval, jak letí, zvolna se převracejíc podél podélné osy v dlouhém, vzrušujícím oblouku, daleko, předaleko za modré vrcholky borovic. Pak jsem se najednou předklonil a vyzvrátil lepkavé zbytky snídaně, kterou jsem pozřel před dávnými věky, v jiném životě.

Vsoukal jsem se zpátky do auta a přitom odvracel oči od zmuchlaniny zaklíněné za předním sedadlem. Světlo v čelním skle se proměnilo v zářivou tříšť a já si na okamžik pomyslel, že se rozbilo sklo, dokud jsem se rukou nedotkl tváře a nezjistil, že pláču. To mě povzbudilo. Ve svých slzách jsem viděl nejen předzvěst výčitek svědomí, ale i příznak nějaké běžnější, prostší potřeby, emoce, pro niž není jméno, ale která by mohla být mým posledním – jediným trvalým – spojovacím článkem se světem obyčejných věcí. Neboť všechno se změnilo, a kde jsem byl teď, jsem dosud nikdy nebyl. Roztrásl jsem se a roztrásl se všechno okolo mě a věci

byly na omak netečné a lepkavé, jako bych já a tohle všechno – auto, silnice, stromy, ty vzdálené luhy –, jako bychom si všichni před malou chvílí, němí a užaslí, prorazili porodním kanálem cestu na vzduch. Otočil jsem klíčkem v zapalování a přitom jsem se celý nastrožil, přesvědčený, že místo nahození motoru dojde k něčemu jinému, že se ozve příšerný, srdcervoucí rámus, nebo se zableskne, nebo že mi zpod přístrojové desky vystříkne na nohy sliz. Jel jsem na dvojku prostředkem silnice. Pachy, pachy. Krev páchne horce, hustě. Chtěl jsem otevřít okna, ale neodvážil jsem se, bál jsem se, co by mohlo vlétnout dovnitř – světlo venku mi připadalo vlhké a husté jako vaječný bílek, předstíval jsem si ho v ústech, nosních dírkách.

Jel jsem a jel. Whitewater se nachází asi jenom třicet mil od města, ale mně připadalo jako několik hodin, než jsem se ocitl na jeho okraji. Z cesty si nepamatuji málo. Totiž nepamatuji si, že bych řadil, zrychloval a zpomaloval, šlapal na pedály a tak podobně. Vybavuji si, že jsem se pohyboval, ano, jakoby v křišťálové kouli, že jsem tiše letěl podivnou, prosluněnou, třpytivou krajinou. Zřejmě jsem jel hodně rychle, protože si vzpomínám na pocit tlaku v uších, jednotvárný, hrnoucí se hluk. Musel jsem tedy jezdit v kruzích, stále dokola po úzkých venkovských silnicích. Pak ze země vyrostly domy, sídliště, roztahující se továrny, supermarkety velké jako hangáry. Hleděl jsem přes čelní sklo v zasněném úžasu. Jako bych byl návštěvníkem z opačného konce světa, který skoro nemůže uvěřit tomu, jak se všechno podobá domovu a jak je to přesto jiné. Nevěděl jsem, kam jedu, totiž nejel jsem nikam, jen jsem řídil. Bylo to téměř uklidňující, jen tak se hladce vézt, jedním prstem otáčet volantem, neprodyšně uzavřený před vším. Měl jsem pocit, jako bych celý život šplhal do strměho, namáhavého svahu a nyní dosáhl vrcholu

a radostně skočil do modrého nebe. Cítil jsem se fantasticky svobodně. Na prvním červeném světle se vůz jemně, klouzavě zastavil, jako by se snažil vzduchem. Bylo to na křižovatce dvou předměstských ulic. Vlevo se zvedalo nízké zelené návrší s kaštanem a úhlednou řadou nových domů. Na travnatém svahu si hrály děti. Psi dováděli. Slunce svítilo. Odjakživa jsem měl v skrytu duše rád taková tichá místa, opomíjená, a přece milované oblasti, kde se něco buduje, děje a míří k cíli. Opřel jsem si hlavu o sedadlo a usmál se při pohledu na hrající si drobotinu. Naskočila zelená, ale já se nepohnul. Ve skutečnosti jsem tam nebyl, byl jsem někde ztracený, v nějakém prosluněném koutě své minulosti. Vtom na okno u mého ucha někdo zabušil. Trhl jsem sebou. Čučela na mě nějaká ženská s velkým, širokánským koňským ksichtem – připomínala mi, panebože, mou matku! – a něco říkala. Stáhl jsem okno. Měla silný hlas, každopádně mně připadal hodně silný. Nerozuměl jsem jí, mluvila o nějaké havárii a ptala se mě, jestli se mi nic nestalo. Potom natlačila obličej dopředu, úkosem mi nahlédla přes rameno, otevřela ústa a zaúpěla. Ach, řekla, chudinka malá! Otočil jsem hlavu. Krev už byla po celém sedadle, bylo jí tam určitě mnohem víc, než mohl prolít jeden člověk. Na jeden šílený okamžik, v němž prohnaná jiskřička naděje vzplála a zhasla, jsem si v duchu říkal, zda skutečně nedošlo k nějaké havárii, kterou jsem z nějakého důvodu přehlédl, nebo jestli jsem nezapomněl, že do nás zezadu nabouralo nějaké přetížené vozidlo, vrhající zadním oknem dovnitř těla a všecku tu krev. Nebyl jsem schopen slova. Do té chvíle jsem si myslel, že je mrtvá, ale ona ne, klečela mezi sedadly a tápala po okně vedle sebe, slyšel jsem její prsty vrzající o sklo. Vlasy jí splývaly v zakrvácených provázcích, tvář byla hliněnou maskou protkanou měděnými a karmínovými proužky. Ta žen-

ská venku mi drmolila do ucha cosi o telefonech, sanitkách a policii – policii! Otočil jsem se na ni a probodl ji strašným pohledem. Madam! řekl jsem tvrdě (později popíše můj hlas jako *kultivovaný a autoritativní*), buďte tak hodná a starejte se o sebe! Ucouvla a ohromeně na mě zírала. Přiznávám, že mě samotného to ohromilo, nikdy bych si nemyslel, že se dokážu zmátřit k tak panovačnému tónu. Vytáhl jsem okno, zařadil rychlost a prudce se rozjel – přitom jsem si příliš pozdě všiml, že na semaforu opět naskočila červená. Hoky-nářská dodávka přijíždějící zleva prudce zabrzdila a zlostně zavřeštěla. Pokračoval jsem v jízdě. Neocítil jsem se však o víc než pár ulic dál, když se mi pověsila na paty sanitka s ječící sirénou a blikajícím modrým majáčkem. Užasl jsem. Jak mohla přijet tak rychle? Abych řekl pravdu, byla to jedna z těch děsivých náhod, jimiž se tento případ doslova hemží. Sanitka, jak jsem se později dozvěděl, nehledala mě, ale vracela se – ano – z místa autohavárie – moc mě to mrzí, ale je to tak – a vezla umírající ženu. Jel jsem dál, uháněl jsem pryč se skloněnou hlavou, nos přilepený na volantu. Myslím, že jsem nemohl zastavit, jak jsem byl ochromený strachem. Sanitka se zařadila vedle mě, přičemž se nebezpečně kolébala a troubila jako šílený mastodont. Zřízenec na místě vedle řidiče, mladý pořízek v košili s krátkými rukávy, s brunátným obličejem a úzkými kotletami, pohlédl na krvavě pruhované okno za mnou s mírným, profesionálním zájmem. Krátce se poradil s řidičem a poté mi složitým gestikulováním, kýváním hlavy a neslyšným otevíráním úst naznačil, abych jel za nimi. Mysleli si, že jedu od téže nehody a vezu další oběť do nemocnice. Vypálili dopředu. Pověsil jsem se na ně, otupělý znepokojením a zmatkem. Neviděl jsem nic než tu uhánějící velkou nemotornou krabici, zvedající prach a korpulentně se kolébající na

svém pérování. Pak zničehonic přibrzdila a svižně zatočila do široké brány, z postranního okna se vysunula ruka a pokynula mi, abych ji následoval. A právě pohled na tu silnou paži způsobil, že kouzlo přestalo působit. Dusil jsem se dementním smíchem, když jsem se prohnal kolem brány nemocnice, plynový pedál přimáčkнутý k podlaze, a za mnou se vytrácel zvuk sirény, vyděšený křik, a byl jsem volný.

Pohlédl jsem zvědavě do zrcátka. Seděla zhrouceně na sedadle, hlavu svěšenou a ruce položené na stehnech dlaněmi nahoru.

Náhle se mi po levici, hluboko dole, objevilo moře, modré, nehybné. Sjel jsem z prudkého kopce a pokračoval po rovné betonové silnici vedle železniční tratě. Po mé pravici vyrostl růžovobílý, obrovský a prázdný hotel, obehnaný zdí s cimbuřím a ozdobený vlajícími praporky. Silnice odbočila do močálovitého terénu zarostlého křovinami a bodláky, kde skončila. Tam, uprostřed nesmírného a konečného ticha, jsem zastavil. Slyšel jsem ji za sebou, jak dýchá. Když jsem se otočil, zvedla svou hrůzostrašnou ježibabí hlavu a podívala se na mě. *Pomozte mi*, zašeptala. *Pomozte mi*. Z úst jí vyšla krvavá bublinka a praskla. *Tommy!* řekla, nebo něco takového, a potom: *Tě ráda*. Co jsem cítil? Výčitky svědomí, zármutek, strašnou... ne, ne, ne, nebudu lhát. Nevzpomínám si, že bych něco cítil, snad jenom jakousi cizotu, že se nacházím kdesi, kde to sice znám, ale nepoznávám. Když jsem vystoupil z auta, zamotala se mi hlava a musel jsem se s pevně zavřenýma očima opřít na chvíli o dveře. Sako jsem měl od krve, vysoukal jsem se z něho a mrskl s ním do zakrslých křovisek; nikdy ho nenašli, nenapadá mě proč. Vzpomněl jsem si na svetr v kufru a oblékl si ho. Smrděl rybinou a kolomazí. Zahodil jsem i oprátku. Potom jsem vzal obraz, odkráčel s ním k prověšenému plotu z ostnatého drátu, lemova-

nému příkopem s pramínkem vody na dně, a tam jsem ho zahodil. Na co jsem při tom myslel, nevím. Možná to bylo gesto vyjadřující odříkání nebo tak něco. Odříkání! Jak se opovažuji používat taková slova. Žena s rukavičkami na mě upřela poslední pohrdavý pohled. Nic lepšího ode mě nečekala. Vrátil jsem se k autu a přitom se snažil nedívat se na něj, na umazaná okna. Così na mě padalo: jemný, tichý déšť. Zvrátil jsem oči do třpytivého slunečního svitu a přímo nad hlavou jsem uviděl mrak, pouhopouhou šedou šmouhu na modrém letním nebi. Napadlo mě: není ve mně nic lidského. Potom jsem se otočil a šel pryč.